

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลของการวิจัย (Findings and Results) เรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ไทย” จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มต่าง ๆ โดยผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาออกเป็น 7 ประเด็นดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

ตารางที่ 4.1

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
<p>ส่วนใหญ่ ความรุนแรงในละครไทย มักจะเป็นประเภทอาชมาต มาดร้าย เคียดแค้น ชิงชัง และนำเสนอเกินความ จำเป็น ไม่เหมาะสมกับ สังคมไทย</p> <p>บางส่วน ฉากความรุนแรง ทำให้ เนื้อหาของละครสนุก ตื่นเต้น เพิ่มอรรถรสในการ ชม ทำให้เรื่องราวมีความ น่าสนใจ ซึ่งวิจารณ์ญาณ ในการชมนั้นสามารถทำให้ ผู้ชมแยกแยะระหว่างละคร กับความเป็นจริงได้</p>	<p>ส่วนใหญ่ ละครทั่วไปมักแฝง บทความรุนแรงค่อนข้าง มาก ไม่ว่าจะป็นคำพูด ของตัวละครที่อาจจะ ได้เถียงกัน การใช้คำพูดที่ อาจจะป็นลักษณะการดู ถูก ดูหมิ่น เหยียดหยาม และถ้อยคำหยาบคาย</p> <p>บางส่วน เคียดแค้น อาชมาตพยาบาท</p>	<p>ส่วนใหญ่ การนำเสนอเนื้อหาความ รุนแรงขึ้นอยู่กับประเภท ของละคร มีได้ตามความ จำเป็นของเหตุการณ์และ การดำเนินเรื่อง แต่วิธีการ นำเสนอ ไม่ควรถึงขนาด เป็นจุดขายของละคร</p> <p>บางส่วน ความรุนแรงไม่จำเป็นต้อง มี คนดูถูกยัดเยียดมาก เกินไป เหมือนดาบสองคม และเป็นแรงกระตุ้นให้เกิด การเลียนแบบ เป็นจุดขาย ของผู้ผลิต ซึ่งควรปรับลด</p>	<p>ความรุนแรงมาจาก Conflict (ความขัดแย้ง) ซึ่ง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ อย่างหนึ่งของละคร เพราะ คนเราจะชอบดูความ ขัดแย้งของมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์จะมี ทั้งความขัดแย้งภายใน ตัวเอง และความขัดแย้ง ภายนอก คือความขัดแย้ง กับคนอื่น ที่จำเป็นต้อง นำเสนอ เพื่อที่จะให้ผู้ชม รู้จักตัวละครมากขึ้น ทำให้ อยากติดตามเรื่องราวความ ขัดแย้งนี้จะจบลงที่ไหน ละครจึงขึ้นด้วยความ</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
	มีหลายรูปแบบ ตามกลุ่มเป้าหมายของละครแต่ประเภท		ขัดแย้งก่อน ซึ่งสิ่งนี้เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ผู้ผลิตต้องการจะนำเสนอ นอกจากนั้นละครทุกเรื่องถ้าไม่ตบ ไม่จบ ไม่ตบ ไม่ตี ไม่ดัง

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ความรุนแรงในละครไทย มักจะเป็นประเภทอาชญากรรมมาดร้าย เคียดแค้น ชิงชัง ซึ่งความรุนแรงไม่ได้แสดงเพียงการลงไม้ลงมือ หรือการตบตีเท่านั้น แต่ยังแสดงความรุนแรงด้วยคำพูด สายตา ตลอดจนพฤติกรรมความรุนแรงในสภาวะต่าง ๆ ที่แสดงออกมา ดังนั้นในการแก้ไขปัญหานี้ จำเป็นต้องแก้ที่ระบบ เช่น การกำหนดให้มีเรตติ้ง หรือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ที่ว่า “ที่จริงละครไทยที่สร้างในแนวที่ดี ๆ ก็มีคนพยายามสร้างอยู่ แต่วามันก็อยู่ยั่งยืนไม่ได้ อันนี้เราไปโทษคนสร้างคงไม่ได้หรอก ต้องโทษระบบ จะแก้ปัญหาคือต้องแก้ที่ระบบ ไม่ใช่โทษคนดู ไปโทษคนสร้าง ไปโทษช่อง ไปโทษสปอนเซอร์ มันก็ไม่มีอะไรดีขึ้น อย่างการที่มีเรตติ้ง นี่คือการแก้ที่ระบบ” (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, สัมภาษณ์)

ฉากร้าย ฉากดี ก็ต้องแสดงพอให้เห็นว่า ธรรมตามนุษย์มันเขาทำกัน แสดงให้เห็นว่าร้ายสักนิดก็จินตนาการได้ว่าคนนี่ร้ายจริง ๆ มันเหมือนกับเรารู้ว่าไฟร้อน ก็ไม่จำเป็นต้องกระโดดลงไป เหมือนกับละครโทรทัศน์ ไม่จำเป็นต้องตบตีกันสะบัดหันแหลก เพื่อให้เห็นว่าฉากมันรุนแรงจริง ๆ ก็เลสของมนุษย์มันเหลือเกินจริง ๆ ไม่จำเป็น เพราะมนุษย์ฉลาด สามารถมองเห็นได้ว่ามันเลวร้ายยังไง เพราะฉะนั้นสร้างละครมันก็เท่ากับสร้างตัวอย่างของพฤติกรรมของมนุษย์ แต่ต้องมีเป้าหมายว่า ตัวอย่างหรือพฤติกรรมที่แสดงในละครนั้นให้อะไรกับผู้ดู นั่นคือวัตถุประสงค์หลัก ไม่ใช่เน้นแต่แสดงให้เห็นความเลวร้าย โหดร้าย แล้วไม่ได้อะไร (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม จากคำให้สัมภาษณ์ของ เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต เกี่ยวกับประเภทความรุนแรงพบว่า มี 2 อย่าง คือ ความรุนแรงในสาระ อันได้แก่ คำพูดส่อเสียดที่สุภาพ แต่แฝงไว้ด้วยความเจ็บปวด และรุนแรงในรูปแบบ ได้แก่ คำด่าตรง ๆ ที่ไม่มีเจตนาให้รู้สึกเจ็บปวด ไม่มีอะไรในสาระ ซึ่งความรุนแรงในสาระนั้นมีความสำคัญ มีผลต่อจิตใจโดยตรง

ส่วน ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช ได้กล่าวถึงการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงว่า ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย เช่น

คำว่า ใช้น้ำตัวเมีย สังคมไทย เป็นสังคมที่ผู้หญิงเป็นบุคคลประเภท 2 คืออ่อนด้อยกว่า ก็เลย เอามายัดเยียดให้เป็นภาพลักษณ์ของผู้หญิง เมืองไทยต้องไม่มีคำนี้แล้วเจตนาเป็นการด่าผู้ชายที่ทำไม่เข้าท่า สับปลับ ไม่มีสัจย์ใส่ร้ายป้ายสี ชาวเป็นด่า ด่าเป็นขาว นี่คือสัญลักษณ์ที่มาลงผู้หญิงนะ (ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่จะมีความเห็นในเชิงลบกับการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิบางส่วน มีความคิดเห็นว่า หากความรุนแรงนั้น ทำให้เนื้อหาของละครสนุก ตื่นเต้น เพิ่มอรรถรสในการชม ทำให้เรื่องราวมีความน่าสนใจ และดึงดูดผู้ชม ซึ่งเห็นว่า วิจารณ์ญาณในการชมนั้นสามารถทำให้ผู้ชมแยกแยะระหว่างละครกับความเป็นจริงได้ เพราะละครต้องมีหลายรูปแบบ แล้วแต่รสนิยมของผู้ชมที่จะเลือกดู และกลุ่มเป้าหมายของละครแต่ประเภท และความรุนแรงก็เปรียบเสมือนตัวแทนของความไม่ดีทั้งหลาย ทำให้เห็นถึงความแตกต่าง และเป็นการต่อสู้กันระหว่างความดีกับความเลว ดังคำให้สัมภาษณ์ของ มন্ত্রী สันทวิชัย ได้กล่าวถึงการนำเสนอจากความรุนแรงว่า

ควรจะดูที่เนื้อหาสาระมากกว่า ว่ามันให้อะไรกับคนดู ไม่ใช่ไปให้ลดความรุนแรง แต่สาระไม่มีเลย ความรุนแรงมันไม่ได้มีเฉพาะแบบนี้ ความก้าวร้าวแบบนี้มันพลมันก็คือความรุนแรง มันอาจจะไม่มีฉากเลือดสาด แต่มันวางแผนฆ่า ตรงนั้นสำคัญกว่าอีก อย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ถือว่าส่วนใหญ่รับได้ ที่ไม่ค่อยเหมาะสมคือพวกที่ละเมิดคนอื่น แล้วเป็นพระเอกนั้นแหละ เช่น ละเมิดทางเพศแล้วให้เป็นพระเอก (มন্ত্রী สันทวิชัย, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของผู้ชม

พบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่ ประกอบด้วย พ่อแม่ผู้ปกครอง วัยรุ่นครอบครัวอบอุ่น วัยรุ่นครอบครัวแตกแยก และผู้ใหญ่ทั่วไป เห็นว่า ละครนั้นมักจะมีฉากความรุนแรงค่อนข้างมาก ซึ่ง

รูปแบบของการนำเสนอความรุนแรงอาจไม่ใช่เป็นภาพที่ปรากฏแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจจะปรากฏอยู่ในหลายส่วนของละคร ไม่ว่าจะเป็นคำพูดของตัวละครที่อาจจะโต้เถียงกัน การใช้คำพูดที่อาจจะเป็นลักษณะการดูถูก ดูหมิ่น เหยียดหยาม และถ้อยคำหยาบคาย หรือ แม้แต่การใช้กิริยาอาการท่าทาง อีกทั้งละครไทยมักจะสอดแทรกเรื่องที่ค่อนข้างจะเป็นสีสันทางอารมณ์มาก เช่น เรื่องตบตี ด่าทอ อิจฉาริษยา เคียดแค้น อาฆาตพยาบาท ซึ่งบางครั้งภาพความรุนแรงอาจไม่รุนแรงมาก แต่ก็มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ชม เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การตบตีกัน ด่าทอกันของผู้แสดง ที่ผู้ชมได้รับทุกวัน ก็อาจทำให้ผู้ชมนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินความสัมพันธ์ในครอบครัว ผลที่ตามมาคือ ความรู้สึกกระทบกระเทือนในด้านจิตใจ อารมณ์ ทัศนคติ ค่านิยม และการแสดงออกของผู้ชม การได้ชมภาพความรุนแรงเหล่านี้บ่อยครั้ง ทำให้ผู้ชมอาจเห็นความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดา เกิดเป็นความเคยชิน ทำให้ขาดความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือผู้ที่มีภาวะจิตไม่ปกติ ภาพจากโทรทัศน์ทำให้ผู้ชมได้เห็นวิธีการกระทำ ความรุนแรงชัดเจน และการรับชมเนื้อหาความรุนแรงก็ทำให้เกิดความรู้สึกหดหู่ ไม่สบายใจอีกด้วย

ส่วนในความเห็นของกลุ่มผู้ปกครองเกี่ยวกับการนำเสนอความรุนแรงในละครเห็นว่า ฉากความรุนแรง บางครั้งก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่วิธีการนำเสนอ จะเสนออย่างไรให้สื่อถึงความรุนแรง แต่ไม่ออกมาในภาพที่ชัดเจน ละเอียด เวลาดู ๆ อยู่เราจะไม่รู้ว่าฉากต่อไปจะเป็นฉากรุนแรงที่จะเสนอให้เรารู้ บางครั้งลูกจะสงสัยว่าทำไมต้องทำแบบนี้ ไม่ดีเลย หนูไม่ชอบ ทำไมพ่อต้องพูดอย่างนี้กับลูก หรือทำไมสามีต้องพูดอย่างนี้กับภรรยา เป็นวัยที่เขาอยาการู้อยู่แล้ว (ปิยดา แก้วเฉลิม, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ชมส่วนใหญ่จะมีความเห็นในเชิงลบกับการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ยังมีผู้ชมบางส่วน มีความคิดเห็นว่า ฉากความรุนแรงนั้น ทำให้เนื้อหาของละครสนุก ตื่นเต้น เพิ่มอรรถรสในการชม ทำให้เรื่องราวมีความน่าสนใจ และดึงดูดผู้ชม ละครต้องมีหลายรูปแบบ ตามกลุ่มเป้าหมายของละครแต่ประเภท

จากการศึกษาพบว่าผู้ชมส่วนใหญ่มีความเข้าใจ และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นการสร้างละครโทรทัศน์ ทุกเรื่องจำเป็นต้องมีการสอดแทรกฉากที่แสดงความรุนแรงอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ซึ่งบางครั้งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงความเหมาะสมในการนำเสนอฉากความรุนแรงแล้ว ผู้ชมทุกกลุ่มเห็นว่า การนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละคร ยังขาดความเหมาะสม นำเสนอเกินความจำเป็น และถูกนำมาเป็นจุดขายของละครไทย ที่ผู้ผลิตคิดว่าเป็นสิ่งที่ผู้ชมชอบ ดังนั้นผู้ผลิตจึงควรมีวิธีการนำเสนอฉากความรุนแรงด้วยความระมัดระวัง ควร

นำเสนออย่างมีขอบเขต เหมาะสม เนื่องจากผู้ชมมีหลายระดับอายุ มีความคิด วุฒิภาวะ และ ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ผู้ผลิตจึงควรคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ด้วย

ความคิดเห็นของกลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์

กลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์มีความเห็นว่า จำเป็นต้องสอดแทรกความรุนแรงในเนื้อหา ละครบ้างตามความเหมาะสม ดังคำกล่าวของ คุณจินตนา จุลกะเสวี ที่ว่า “จะไม่ให้มีเลยคงไม่ได้ เพราะตามธรรมชาตินั้นมีทั้งความรุนแรง และไม่รุนแรง ความอ่อนโยน อ่อนหวาน ความละมุน ต้องมีอยู่ในเนื้อหา นั่นคือละคร ไม่มีสิ่งใด ละครใด ที่มีเพียงด้านเดียว” (จินตนา จุลกะเสวี, สัมภาษณ์)

ส่วน วีรชัย รังสิกุล ได้กล่าวถึง การนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงว่า

อยู่ที่ประเภทของละคร การ์ตูนยังมีความรุนแรงเลย นิทานก็มี ทุกอย่างต้องมีใน การดำเนินเรื่อง ธรรมชาติต้องมี นิทานแทบทุกเรื่องก็ต้องมีฉากตาย ปลายบูทอง ซึ่งเป็นละครพื้นบ้าน ปลายยังถูกฆ่าตาย ตรงนี้มันเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้าการที่คนดี ฆ่าคนร้าย ถ้าฆ่าด้วยการทารุณโหดร้าย ฆ่าโดยไม่มีเหตุผล ฆ่าโดยวิธีการที่ ผิดปกติ ก็ถือว่าเกินไป ดังนั้นวิธีการนำเสนอ อย่าให้ถึงขนาดเอาเป็นจุดขายของ ละครเรื่องนั้น (วีรชัย รังสิกุล, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น กรรมการเซ็นเซอร์บางท่านมีความเห็นแตกต่างในประเด็นนี้ว่า

ความรุนแรงไม่จำเป็น ไม่มีก็ได้ เพราะคนดูบางที่ถูกยึดเยียดมากเกินไป เหมือน ดาบสองคม เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเลียนแบบ ส่วนมากจากความรุนแรงที่เห็น จะเป็นประเภทจิกกัน ตีกัน ฉากคนใช้ ฉากเจ้านายใช้คำพูดจิกตำคนที่ด้อยโอกาส กว่า ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่ก็เป็นฉากตบตีแย่งของ แย่งผู้ชาย ฉากพระเอก ปล้ำนางเอก นี่คือปัญหาที่ตัดทอนบ่อยมากในฉากพวกนี้ มันเหมือนกลายเป็นจุด ขายของผู้ผลิต ซึ่งก็เป็นกรณีที่ควรปรับลด (สาวิชตรี อารีมิตร, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตละคร

ผู้ผลิตละคร ได้แสดงความคิดเห็นถึงความจำเป็นในการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละคร โดยที่ปรึกษาด้านบทละคร บริษัท กันตนา มูวี่ ทาว์น (2002 จำกัด) กล่าวว่า

ความรุนแรงมันมาจาก Conflict (ความขัดแย้ง) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของละคร เพราะคนเราจะชอบดูความขัดแย้งของมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์ จะมีทั้งความขัดแย้งภายในตัวเอง และความขัดแย้งภายนอก คือความขัดแย้งกับคนอื่น ที่จำเป็นต้องนำเสนอ เพื่อที่จะให้ผู้ชมรู้จักตัวละครมากขึ้น ทำให้อยากติดตามเรื่องว่าความขัดแย้งนี้จะจบลงที่ไหน ละครจึงขึ้นด้วยความขัดแย้งก่อน ซึ่งสิ่งนี้เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ผู้ผลิตต้องการจะนำเสนอ Content ภายใน ที่เป็น จริยธรรม คุณธรรม เป็นเชิงบวกของสังคม (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์)

ส่วนผู้ผลิตละคร บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด กล่าวว่า

ส่วนผู้ผลิตละคร บริษัท เอ็กซ์แซ็กท์ จำกัด นั้น ได้ให้ความเห็นว่า

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับฉากความรุนแรงต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมในละครโทรทัศน์

ตารางที่ 4.2

ความคิดเห็นเกี่ยวกับฉากความรุนแรงต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมในละครโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอฉากความรุนแรงในครอบครัว และการละเมิดผู้อื่น ซึ่งจะมีผลต่อค่านิยม หรือพฤติกรรมเลียนแบบสำหรับเด็กที่จะถูกดึงไปตามกระแส	ฉากที่ไม่เหมาะสมไม่ควรนำเสนอ มี 75ฉาก	ฉากเข้มขึ้นเป็นฉากที่รุนแรง โหดร้าย ป่าเถื่อน และเป็นการละเมิดผู้อื่น ด้วยการทำร้ายร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจุบัน ละครเกือบทุกเรื่องและทุกช่องนิยมให้มีฉากพระเอกเข้มขึ้นนางเอก	ฉากความรุนแรงที่นำเสนอ เพื่อตอบสนองความนิยมของผู้ชม ที่ต้องการดูละครเพื่อคลายเครียดจากปัญหาต่าง ๆ และฉากความรุนแรงประเภท ตบตี ตบจูบ พระเอกปล้ำนางเอก ในละครน้ำเน่านั้น เป็นการเพิ่มอรรถรสในการชม ซึ่งละครที่ปราศจากความรุนแรงมักไม่ประสบความสำเร็จ

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ในประเด็นนี้ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต และคุณระเป็ยบัวรัตน์ พงษ์พานิช นายกสมาคมเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและเป็นสุข ได้ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอฉากความรุนแรงในครอบครัวเป็นอันดับแรก นอกจากนั้น มนต์รี สินทวีชัย กล่าวว่า

คนที่ใช้กำลังบังคับขู่เข็ญคนอื่น ไปละเมิดคนอื่น ยังให้เป็นพระเอกได้ อันนี้มันสำคัญ เป็นเรื่องทัศนนะแล้ว คนที่ไปละเมิดคนอื่น มันขัดต่อหลักธรรมชาติอยู่แล้ว ใจก็ไม่สุขอยู่แล้ว เพราะคนที่ทำอะไรผิดมันจะรู้ตัวเองอยู่แล้ว การละเมิดคนอื่น การใช้ความรุนแรงกับคนอื่นโดยไม่มีเป็นธรรม มันเป็นเรื่องเลวร้าย เราทำกลับให้มันเป็นเรื่องดีไม่ได้เด็ดขาด และก็จะมีผลต่อค่านิยม หรือพฤติกรรมเลียนแบบสำหรับ

เด็กตรงกลางที่ไปตามกระแสที่จะถูกดึงไป ตรงนี้สื่อต้องรับผิดชอบ (มนตรี สิ้นพิริชัย, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชม

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาได้ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ในส่วนของผู้ชมที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ทั่วไป และวัยรุ่นที่ครอบครัวอบอุ่น และครอบครัวแตกแยก กล่าวถึงฉากความรุนแรงในละครที่เห็นว่าไม่เหมาะสม ไม่ควรนำเสนอ ซึ่งมีฉากต่าง ๆ ดังนี้

1. พุดจาหยาบคายต่อบุพการี 2. การทำแท้ง 3. เซียน 4. ด่าทอ 5. คำหยาบคาย
6. ช่มชืด 7. ลวนลาม 8. จิกหัว 9. รองเท้าตบหน้า 10. ใช้วัตถุขว้างปา 11. กระหน่ำยิง 12. กระหน่ำแทง 13. กระหน่ำตี 14. ผลักจมน้ำ 15. ผลักตกบันได 16. ผลักตกตึก 17. กักขัง 18. ภาพที่น่าสยดสยอง เช่น เลือดไหลนอง, บาดแผลตามร่างกาย 19. กระสอบหรือถุงดำคลุมหัวแล้วตี 20. รถชน
21. วางยา 22. กรอกยาพิษ 23. ปาดคอ 24. ผึ้งทั้งเป็น 25. ตบตี 26. ให้กินน้ำกรด 27. กลั่นผม 28. ใช้เข็มฉีดยาเข้าร่างกาย 29. ดึงท่อออกซิเจน 30. จับกดน้ำ 31. ทิ่มลูกตา 32. เอามีดแทงขา
33. จงใจขับรถชน 34. กินตับไตไส้พุง 35. เห็นสมอง 36. เอาสมองไปแช่น้ำกรด 37. รัดคอ 38. ชนไม่ตายถอยรถทับ 39. ผลักคนท้องตกบันได 40. ทำร้ายคนท้อง 41. ใช้หมอนอุดจมูก 42. ถูกเผาทั้งเป็น 43. ใช้เวทมนต์ไสยศาสตร์ 44. ทรมานด้วยการใช้เชือกดึงแขนขา 45. ลูบ (ตายเป็นแสน)
46. กราบเท้า 47. ลอดใต้ขา 48. เท้าเหยียบหน้า 49. บีบคอ 50. ตอกเล็บ 51. เซียนด้วยแล้ 52. ใช้ไฟหรือความร้อน 53. ลนอวัยวะ 54. ตัดอวัยวะ 55. ซ็อตไฟ 56. วางเพลิง 57. ใช้มีดหรืออาวุธกรีดหน้า 58. น้ำร้อนสาดหน้า 59. น้ำกรดสาดหน้า 60. ผู้ชายตบผู้หญิง 61. ดูหมิ่นศักดิ์ศรี หรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 62. เด็กก้าวร้าวผู้ใหญ่ 63. ยิงศีรษะ 64. กระโดดตึก 65. กินยาตาย
66. ผูกคอตาย 67. กลั่นหายใจตาย 68. ยิงตัวตาย 69. กรีดข้อมือให้เลือดไหลหมดตัว 70. เดินลงน้ำให้จมน้ำ 71. รุมกระที่บจนตาย 72. ใช้เปลือกทุเรียนปาหน้า 73. ตัดสายเบรก 74. ทิงเจอร์ไอโอดีนผสมลงในอาหาร 75. มะเขือจิ้มน้ำพริกใส่เข้าไปในอวัยวะเพศหญิง

จากนั้นผู้วิจัยได้ให้แต่ละคนจัดอันดับฉากความรุนแรงที่พบในละคร คนละ 10 อันดับ ซึ่งฉากความ รุนแรงในความเห็นของแต่ละคน วัดจากความรู้สึกที่คิดว่ารุนแรงมากที่สุด มีดังนี้ ฉากช่มชืด ให้กินน้ำกรด กรีดหน้า วางยาพิษ เท้าเหยียบหน้า รองเท้าตบหน้า ด่าบุพการี และมีดปาดคอ

ส่วนฉากความรุนแรงที่ผู้ชมมีความเห็นตรงกันมากที่สุด เรียงตามลำดับ ดังนี้ ฉากช่มชืด ทรมานร่างกายด้วยการใช้ไฟลนอวัยวะ หรือตัดอวัยวะ สาดน้ำกรด ชกต่อยตบตี วาจา

หยาบคาย ปาดคอ ฆ่าตัวตาย ใช้อาวุธแทงร่างกาย พุดจาหยาบคายต่อบุพการี จับกदन้า กระจก กรีดหน้า เผาทั้งเป็น ผึ้งทั้งเป็น รองเท้าตบหน้า ผู้ชายตบผู้หญิง ดูหมิ่นเหยียดหยาม ฉีดยาเข้าร่างกาย ทิ่มลูกตา ให้กินน้ำกรด วางยาพิษ ดึงสายออกซิเจน รัศคอก ทำร้ายคนท้อง กระทบน้ำยงเท้าเหยียบหน้า กราบเท้า ลอดใต้ขา ทำแท้ง จงใจขับรถชน ใช้หมอนอุดจมูก รถชนเลือดไหลนอง กักขังทรมานร่างกาย และเด็กก้าวร้าวผู้ใหญ่

กลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับฉากพระเอกข่มขืนนางเอก ว่าเป็นฉากที่ไม่เหมาะสม ดังนี้

ละครเรื่อง สวรรค์เบี่ยง ดูแล้วไม่อยากดู ผมเกลียดพระเอก พระเอกมันไม่ใช่ลูกผู้ชาย คนทำแบบนี้ไม่ควรได้รับการยกย่อง ยิ่งไปกว่านั้น ฉากความรุนแรงทางเพศ สำคัญครับ พุดง่าย ๆ เราดูฉากที่คนแทงกัน ฆ่ากัน ยิ่งกัน เราอาจจะไม่รู้สึกละอายใจยิ่งเขา แต่ฉากความรุนแรงทางเพศดูแล้ว อาจจะกระตุ้นความรู้สึกได้ เพราะอารมณ์ทางนี้ มันยั่วยู่ได้ง่ายกว่าอารมณ์ทางอื่น ตรงนี้สำคัญ (ศรุต นาควัชระ, สัมภาษณ์)

สมมติบางคนที่ชอบผู้หญิงคนหนึ่ง ตามจีบผู้หญิงคนนี้ อาจจะวางแผนอย่างไรในละคร พอพระเอกข่มขืนนางเอกเสร็จ ทั้ง ๆ ที่ตอนแรกนางเอกไม่ชอบ เกลียดพระเอก แต่พอโดนข่มขืน กลับมารักกัน มันก็ทำให้คิดได้ แล้วในฉากข่มขืน มันไม่มีการที่จะต่อสู้ ชัดขึ้นมากนัก ยังไงก็ไม่ยอม เอาไม้ฟาด กัดลิ้นพระเอกขาด ฯลฯ ไม่มีหรือ อาจจะต้องการออกกำลังสัก 1-2 นาที จากนั้นนางเอกเคลิ้ม ผู้ชายอาจจะคิดว่าการทำอย่างนี้กับผู้หญิง เพียงไม่กี่นาที ผู้หญิงก็เคลิ้มเหมือนในละคร (ภัทรชิต บุรณกลีพงษ์, สัมภาษณ์)

“ฉากข่มขืน ใน ดารายัณ มีการข่มขืนคร่อม เป็นภาพที่ชัด และนาน” (อภิชาติ ภูระวัช, สัมภาษณ์)

พระเอกข่มขืนนางเอก แล้วสุดท้ายก็แต่งงานกัน แต่ในชีวิตจริงมันไม่ใช่ ข่มขืนเสร็จ บางทีฆ่าด้วย หรืออาจจะทิ้งผู้หญิงไป ชีวิตจริงไม่ใช่ละคร อย่างที่เราเห็นว่าสวยหรู เป็นไปได้ยาก ที่ผู้ชายข่มขืนผู้หญิงแล้วจะมารักกัน เหมือนเกือบทุกเรื่องที่พระเอกข่มขืนนางเอกไม่เห็นด้วยกับฉากแบบนี้ (เบมิกา บุญยานันต์, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น จากการศึกษาพบว่า ยังมีฉากความรุนแรงในละครอีกเป็นจำนวนมาก ที่ผู้ชมคิดว่าโหดเหี้ยมเกินไป มีผลต่อความรู้สึก ทำให้จิตใจหดหู่ ไม่สบายใจ มีผลในการซึมซับ ค่านิยม ทักษะคติ และพฤติกรรมเลียนแบบ จากการเปิดรับชมละครที่มีเนื้อหารุนแรง โดยเฉพาะฉากที่ผู้ชมให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ คือ “ฉากความรุนแรงในครอบครัว” เนื่องจากสถาบัน

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สอนและปลูกฝังพื้นฐานความคิดของมนุษย์ และ “ฉากการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เนื่องจากทุกคนมีสิทธิความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

และมีความเห็นสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ ปียดา แก้วเฉลิม ที่กล่าวว่า “ในฐานะแม่ ฉากที่รับไม่ได้คือ ฉากความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นรุนแรงแบบพ่อแม่ที่มีต่อกัน พ่อแม่ที่มีต่อลูก หรือลูกที่มีต่อลูกด้วยตัวเอง เช่น พ่อแม่ทะเลาะกัน ด่ากันให้ลูกเห็น” (ปียดา แก้วเฉลิม, สัมภาษณ์)

ส่วนในความเห็นของ ศรุต นาควัชระ เกี่ยวกับคำพูดที่รุนแรงในละครว่า

ฉากคำพูดที่ดูถูก ดูแคลนเชื้อชาติ เพศ ศาสนา ทำให้คนอีกกลุ่มหนึ่ง รู้สึกเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ควรจะมีต่อไปอีกแล้ว หน้าตัวเมีย ก็คือแสดงว่าเพศหญิง ต่ำกว่าเพศชาย แต่สมัยนี้ไม่ใช่ ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมผู้ชาย ที่ด่าว่า ไร่ลาว ก็แสดงว่า ชนชาติลาวต่ำกว่า ไร่ไพร่ ก็แสดงว่าดชนชั้น คำพูดเหล่านี้ไม่ควรจะมีอีกต่อไปแล้ว เพราะทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนแต่ละคนเสียไป กฎหมายรัฐธรรมนูญนะครับ (ศรุต นาควัชระ, สัมภาษณ์)

ส่วน สุพัชรนันท์ จันทรหวน ได้กล่าวถึงฉากความโหดเหี้ยมในละครเรื่อง “ปี่แก้วนางหงส์” ที่ได้รับชมว่า “มีฉากตัวอิจฉาฆ่าแม่พระเอก ด้วยการใช้ไม้ทุบตีอย่างโหดเหี้ยม เลือดสาดกระเด็นเต็มตัว ตาเหลือก น่ากลัว” (สุพัชรนันท์ จันทรหวน, สัมภาษณ์)

ในขณะที่ ปียดา แก้วเฉลิม ได้กล่าวว่า ความรุนแรงด้านอารมณ์ก็สำคัญมาก “พอมีอารมณ์ ก็อาจทำให้เกิดภาษาที่รุนแรง และก็ไปถึงการกระทำที่รุนแรง” (ปียดา แก้วเฉลิม, สัมภาษณ์)

ส่วน ทักษิณ สิริสิงห ได้กล่าวถึงความรุนแรงอีกลักษณะหนึ่ง คือ ความรุนแรงทางความคิด ที่นำไปสู่พฤติกรรมไม่เหมาะสม จากการเปิดรับชมละครเรื่อง “สงครามนางฟ้า” ว่า

ฉากที่เซอริใช้เข็มจิ้มถุงยางอนามัย อันนี้ก็น่ากลัว เป็นวิธีการที่คนคาดไม่ถึง แล้วสามารถนำไปใช้ได้เลย อาจจะนำไปใช้ในทางที่ให้ผู้ชายยอมรับด้วยการมีลูก ซึ่งน่ากลัว เป็นตัวอย่างในทางที่ไม่ดี การใช้สมองหรือการใช้กระบวนการคิดในทางที่ไม่ดี เขาฉลาดที่ทำแบบนั้น แต่สิ่งที่ทำนั้นไม่ดี เพราะฉะนั้นเราอย่าไปส่งเสริมให้ใช้ความฉลาดในทางที่ไม่ดี (ทักษิณ สิริสิงห, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ในส่วนของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ มีความเห็นพ้องต้องกันกับกลุ่มผู้ชมว่า ฉากข่มขืน เป็นฉากที่รุนแรง โหดร้าย ป่าเถื่อน น่ากลัว และเป็นภาระละเมิดผู้อื่นด้วยการทำร้ายร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจุบัน ละครเกือบทุกเรื่องและทุกช่อง นิยมให้มีฉากพระเอกข่มขืนนางเอก ทั้งที่บทประพันธ์เดิมไม่มี แต่เมื่อมาทำเป็นบทละครโทรทัศน์ ได้มีการดัดแปลงบท และสอดแทรกเนื้อหาความรุนแรงเข้าไป โดยที่ผู้ผลิตละครอ้างว่า เป็นความต้องการของผู้ชม ซึ่งหากผู้ชมได้เห็นฉากลักษณะนี้บ่อยครั้ง อาจทำให้เด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยที่กำลังเรียนรู้ ได้เรียนรู้และซึมซับตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม กลายเป็นการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ผิด เห็นการข่มขืนเป็นเรื่องปกติสำหรับคนที่รักกัน การได้ชมละครในลักษณะเช่นนี้ อาจเป็นการบ่งชี้แนวทางที่ไม่เหมาะสม ปลูกฝังให้เพศชายขาดความเห็นอกเห็นใจเพศหญิง รังแกผู้ที่มีกำลังน้อยกว่า ซึ่งพระเอกควรมีภาพลักษณ์ของความเป็นสุภาพบุรุษ ให้เกียรติผู้หญิง เอาชนะใจนางเอกด้วยความดี รู้จักอดทนและระอคอยจนกว่าจะถึงเวลาที่สมควร อันแสดงให้เห็นว่า เป็นความรักที่บริสุทธิ์และงดงาม การที่เด็กได้เห็นพฤติกรรมของพระเอกในจอโทรทัศน์ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบเรียนรู้และซึมซับ ว่าการกระทำของพระเอกเป็นการกระทำที่ถูกต้อง

แม้แต่การวางยานอนหลับ ที่อาจจะมองว่าไม่รุนแรง แต่ก็ก็เป็นฉากที่ทำให้เรื่องดำเนินต่อไปสู่ความรุนแรงได้ เช่น เมื่อวางยาแล้วอาจมีการพาเหยื่อไปข่มขืนหรือฆาตกรรม ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงวิธีการ

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอฉากความรุนแรงอาจมีบ้างก็เพื่อเป็นการสอนให้เห็นถึงความรู้จักผิดชอบชั่วดี โดยการเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านตัวละคร และเพื่อให้เกิดความกลัวนำไปสู่การป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเอง เนื่องจากละครอาจนำเสนอเนื้อหาที่เป็นอุทาหรณ์สอนใจ เป็นตัวอย่างในการนำไปคิด และรู้จักวิธีการแก้ปัญหา

ละครควรปลูกฝังความคิดให้เด็ก พระเอกนางเอกควรจะต้องคบกันไปจนถึงแต่งงานโดยที่ไม่มีอะไรกัน นั่นเป็นตัวอย่างที่สวยงามกว่า ถ้าคนที่มิถูกผู้หญิง เขาจะอยากให้ลูกเขาได้เสียกับผู้ชายก่อนที่จะแต่งงานมัย ฉะนั้นเราควรที่จะถนอมตัวละครของเราไว้น่าจะดีกว่า ไม่มีเหตุผลว่าทำไมจะต้องทำแบบนั้น ถ้ามันไม่เกี่ยวกับเรื่อง ไม่ให้พระเอก นางเอกได้กันก่อนก็ได้ ให้มารักกันทีหลัง จะทำให้เกิดความซาบซึ้งมากกว่า (ธีรชัย รั้งสิกุล, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตละคร

ผู้ผลิตละคร มีความเห็นในประเด็นนี้ว่า ฉากความรุนแรงที่น่าเสนาห เพื่อตอบสนองความนิยมของผู้ชม ที่ต้องการดูละครเพื่อคลายเครียดจากปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การดูละครเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้สบายใจ และหลีกเลี่ยงจากความ เป็นจริงที่เป็นอยู่ และฉากความรุนแรงประเภท ตบตี ตบจูบ พระเอกปล้ำนางเอก ในละครน้ำเน่า นั้น เป็นการเพิ่มอรรถรสในการชม “เปรียบเสมือนอาหาร Organic เพื่อสุขภาพ แต่เขาไม่กิน ไปกิน น้ำตก ชกเล็ก ก๋วยเตี๋ยวเรือ ก็อาหารสุขภาพไม่ถูกปาก” (นิพนธ์ ผิวเณร, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้นผู้ผลิตละครยังได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องนำเสนอฉากความรุนแรง ที่ ต้องมีตามท้องเรื่อง ผู้ชมจึงควรแยกแยะระหว่างละครกับความเป็นจริง ดูด้วยความรู้ มีภูมิคุ้มกัน “ต้องเข้าใจว่าชีวิตคน มันเลือกกันได้ด้วยระดับสติปัญญาของคน” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์)

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ผลิตละครยังกล่าวถึง ละครที่ปราศจากความรุนแรงมักไม่ประสบความสำเร็จ อีกทั้งต้นทุนในการผลิตสูงถึง 25 ล้านบาทต่อเรื่อง หากไม่ได้รับความนิยมจากผู้ชม จะทำให้มีผลต่อการสนับสนุนจากสปอนเซอร์

นอกจากนั้นจากการศึกษาเอกสาร ในคอลัมน์ของ แจ้ววิมจจ ห้วข้อ “อาชญากรใน ละคร” ที่ได้กล่าวถึงละครในปัจจุบันว่า

ละครหลายเรื่องที่กำลังฉายอยู่ในขณะนี้ มักมีภาพของตัวละครที่เป็น พระเอก ไป ปลุกปล้ำนางเอก จนสุดท้ายก็จบแบบแฮปปี้ เอนด์ ซึ่งในความเป็นจริง จัดเป็น อาชญากรซึ่งสามารถติดคุกได้ ตบตบกฎหมายก็เขียนไว้ชัดเจน แต่ก็แปลกที่บท ละครของไทยมักจะเป็นไปทำนองนี้ มีคนเคยพูดว่า ละครก็คือละคร ต้องแยกแยะ ออกจากความเป็นจริง ชมเพื่อความบันเทิง แต่อย่าลืมนะครับว่า อิทธิพลที่สำคัญ ที่สุดที่เข้าถึงผู้ชมได้มากที่สุดทุกเพศทุกวัย คือ โทรทัศน์ ผมอยากเห็นละครที่อยู่ บนพื้นฐานความเป็นจริง ดูแล้วจะได้ประเทืองปัญญากันบ้าง พ.ศ.นี้แล้ว ผู้หญิง ต้องหัดทวงศักดิ์ศรีกันบ้าง เพราะผู้ชายคนนั้นไม่ได้เป็นพระเอกที่ดีเลย ใช้กำลังใน การทำร้าย เป็นอาชญากรในคราบพระเอกนั่นเอง (แจ้ววิมจจ, 22 เมษายน 2551, น. 37)

ส่วน สมชาย สาโรวาท ได้กล่าวไว้ในคอลัมน์ Perspective หัวข้อ “คนถูกข่มขืนได้ดี คนที่ข่มขืนได้รับความเห็นใจจากคนทั่วประเทศ” ว่า

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุม เนื้อหาละครโทรทัศน์ด้วยการเซ็นเซอร์

3.1 ความสำคัญและความจำเป็นของการเซ็นเซอร์

ตารางที่ 4.3

ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมเนื้อหาละครโทรทัศน์ด้วยการเซ็นเซอร์
เกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการเซ็นเซอร์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
<p><u>ส่วนใหญ่</u></p> <p>เป็นเรื่องบริหารจัดการของสถานีฯ หากเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ออกไป จะมีผลทางกฎหมาย</p>	<p>มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมก่อนการแพร่ภาพออกอากาศ เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์ของสาธารณะ</p>	<p>มีความสำคัญ ในการช่วยผู้ผลิต และช่วยผู้ชมด้วย เปรียบเสมือน Gate Keeper ที่คอยกลั่นกรองความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยที่เราคิดไม่ถึง</p>	<p><u>ส่วนใหญ่</u></p> <p>ตามระบบต้องมีการตรวจสอบกันหลายกระบวนการ</p>
<p><u>บางส่วน</u></p> <p>เป็นการใช้ทักษะของตัวเองไปตัดสิน ควรให้ผู้ผลิตเซ็นเซอร์เอง ซึ่งเป็นการเซ็นเซอร์สำนึกของคนสร้าง ส่วนคนเสพก็ต้องเซ็นเซอร์ตนเอง</p>			<p><u>บางส่วน</u></p> <p>ไม่มีประโยชน์ เป็นการปิดกั้นสิทธิเสรีภาพทางความคิด</p>

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

สำหรับความเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต่อประเด็นความสำคัญและความจำเป็นของการเซ็นเซอร์นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า

ถ้าเขามีไว้เพื่อจะดูเรื่องความเหมาะสมที่จะนำเสนอกับเด็ก ก็ต้องมีดีกว่าไม่มี แต่ปัญหาของเราคือ บางเรื่อง เราสมควรจะให้เด็กดูหรือเปล่ามากกว่า เซ็นเซอร์ของสถานีเขามีขึ้น ไม่ได้มีใครมาบังคับให้มี จะมีก็ได้ ไม่มีก็ได้ มันเป็นเรื่องบริหาร

จัดการของสถานีนีเท่านั้น เพราะถ้าเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมออกไปจะมีผลทางกฎหมาย (มนตรี สันทวิชัย, สัมภาษณ์)

ระบบสมัยใหม่เป็นระบบของการที่ดูแลกันเป็นชั้น ๆ และมีส่วนร่วม ดูแลเป็นชั้น ๆ คือทุกคนต้องดูแลตัวเองก่อน เพราะฉะนั้นระบบเรตติ้ง ก็คือ ให้ช่องดูแลตัวเอง ในกรณีที่เกิดConflict ขึ้นมาเป็นปัญหา คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะเข้าไปดูแลเพื่อตักเตือน เปลี่ยนแปลง ถ้าไม่ไหวจริง ๆ ถึงจะลงโทษ ต้องมี System ภายในที่ดูแลกันเอง (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, สัมภาษณ์)

ในขณะที่ เสฐียรพงษ์ วรรณปก ให้ความเห็นแตกต่างออกไปว่า การเซ็นเซอร์โดยคณะกรรมการเซ็นเซอร์นั้น เป็นการใช้ทักษะของตัวเองไปตัดสิน ควรให้ผู้ผลิตเซ็นเซอร์เอง ซึ่งเป็นการเซ็นเซอร์สำนึกของคนสร้าง คนเสพก็ต้องเซ็นเซอร์ตนเอง เซ็นเซอร์มาเป็นระยะ พอมาถึงขั้นนี้กรรมการเซ็นเซอร์อาจไม่จำเป็นต้องมี เพราะผ่านการเซ็นเซอร์มาโดยตลอด

ต้องใช้ปัญญาเป็นตัวบอกว่าควรทำแค่ไหน ไม่ใช่สร้างเต็มที่แล้วยังมามีกรรมการคอยเซ็นเซอร์ ก่อนจะสร้างต้องควบคุมตนเองก่อน แต่ที่ทราบคือ สร้างมาเต็มที่แล้วมาให้กรรมการเซ็นเซอร์ตัด พอดตัดก็บ่น เพราะคนสร้างไม่ได้เซ็นเซอร์ตนเองมาก่อน ถ้ามีความคิดอย่างนี้ตั้งแต่ต้นแล้วจะง่าย ฉะนั้นผู้สร้างสำคัญที่สุด ถ้ามีความสำนึกที่ตรงจริง ๆ ก็อาจไม่มีปัญหา แต่ถ้าเป็นเหตุผลเพื่อการค้า ไม่ใช่ความซื่อสัตย์ของสำนึก ความซื่อสัตย์ทางสำนึกจริง ๆ คือสำนึกทางมโนธรรม (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, สัมภาษณ์)

ในส่วนของผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่ทั่วไป และผู้ปกครอง ทุกท่าน มีความเห็นตรงกันว่า การเซ็นเซอร์มีความสำคัญ ดังนี้

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์รายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน ที่ใช้วิธีการควบคุมตนเอง (Self Control) ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งนั้น พบว่าผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์สอดคล้องกันว่า มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมก่อนการแพร่ภาพออกอากาศ เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์ของสาธารณะ “เปรียบเทียบเสมือนเวลาเราอยู่ในป่า เมื่อจะกินน้ำ ต้องมีผ้าเช็ดหน้ากรอง การจะทำอะไร ต้องกรองทั้งนั้น น้ำดื่มที่เรากิน เราไม่กรองเพราะเขากรองมาแล้ว” (ศรุต นาควัชระ, สัมภาษณ์)

ปัจจุบันลักษณะของการควบคุมดูแลสื่อ ด้วยการควบคุมกันเอง เป็นวิธีที่ดีที่สุด และแต่ละฝ่ายมีความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของสถานีที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการเซ็นเซอร์ขึ้นมา แต่ต้องกำหนดกฎระเบียบในการพิจารณาให้มีความชัดเจน เป็นกลาง ได้มาตรฐาน ยอมรับได้ทั่วกัน และ

ไม่เป็นการปิดกั้นสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน รวมทั้งไม่เป็นการลดทอนสิทธิในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนอีกด้วย เพราะสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนนั้น ต้องไม่ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

สถานีทำเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ เพื่อจะควบคุมไม่ให้เจ้าของละครบางคน ยึดถือประโยชน์ของบุคคลโดยไปล่วงเกินประโยชน์ของสาธารณะ ในที่สุดแล้วเรา ต้องมีการดูแลอยู่ดี และที่สำคัญหากสถานีไม่เซ็นเซอร์ คนที่ถูกฟ้องจำเลยที่ 1 ก็คือ สถานี ในเมื่อเขาจะต้องรับทั้งผลดีผลเสีย เขาก็มีสิทธิที่จะเข้ามาดูแล เพราะเขาจะต้องรับทั้งคุณทั้งโทษทุกอย่าง (ศรุต นาควัชร, สัมภาษณ์)

“เซ็นเซอร์จำเป็น เป็นไม้สุดทำยที่จะควบคุม แต่ต้องมาจากผู้ทรงคุณวุฒิจริง ๆ มีความเป็นกลาง ด้วยความยุติธรรมจริง ๆ และต้องพิจารณาคนที่มาตรวจ เพราะมีบางคนที่ต่อต้านสังคม มองอะไรก็ไม่ดีไปหมด” (จิรโรจน์ ฐปเทียนรัตน์, สัมภาษณ์)

เซ็นเซอร์เป็นตัวกรองสิ่งที่ไม่ดีออกจากสังคม การออกอากาศละครแบบ Broadcast ไม่สามารถ Screen คนดูได้ คือ ผู้ผลิตไม่ผิดที่จะสร้างความรุนแรงให้กับคนดูที่ดูความรุนแรง แต่คนดูโดยบังเอิญหรือกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคมเขาดู เพราะฉะนั้น ต้องยอมรับว่า ละครที่จัดให้กับคนดูเฉพาะกลุ่มไม่เหมาะสมในการออกอากาศในสื่อที่กระจายไปทั่วประเทศ แต่ถ้าจะออกก็ต้องถูก Screen ถูกตัดการนำเสนอ ความรุนแรงบางส่วนออกไป เพราะไม่ว่าการจะทำอะไรนั้น ทุกคนก็รู้ว่ามีการกั้นกั้น เหมือนกับถ้าจอดรถข้างถนน มีขาว-แดง ถ้าจอดก็ผิด กฎเกณฑ์มีชัดเจน ถ้าเรายังอยากจะทำแล้วบอกว่าห้ามจับผม ก้าวกายผม ก็ไม่ใช่ อยู่ในสังคมไม่ได้ (ทักษิณ สิริสิงห, สัมภาษณ์)

จากการสนทนากลุ่มผู้ชมที่เป็นวัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่ม ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการทดลอง โดยเปิดทีวีดีให้วัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่มได้ดูเนื้อหาความรุนแรงที่ได้ถูกเซ็นเซอร์ออกไป จากผลการศึกษาพบว่า ก่อนวัยรุ่นจะได้ดูทีวีดีภาพความรุนแรงนั้น ทุกคนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเซ็นเซอร์เท่าใดนัก บางคนรู้สึกเฉย ๆ บางคนรู้สึกว่าไม่จำเป็น แต่หลังจากการดูทีวีดีแล้ว ทุกคนมีความเห็นพ้องต้องกัน และยอมรับว่า เซ็นเซอร์มีความสำคัญอย่างมาก

“ก่อนดู ที่เห็นจากทีวีก็โอเคแล้ว แต่พอดูที่เซ็นเซอร์ไป โอเคกว่าอีก” (มนตรี ดีสลาม, สัมภาษณ์)

“ถ้าไม่ตัดออกคงจะช็อคตายไปเลย” (สรรพร มีเพียร, สัมภาษณ์)

“เรื่องเกี่ยวกับอารมณ์สำคัญ ในบางเรื่องเราคิดไม่ถึง แต่อารมณ์เราไปแล้ว การเซ็นเซอร์ จะช่วยได้ ให้คนที่รู้สึกโมโหมาก ๆ รู้สึกดีขึ้น ด้วยการตัดทอนบางตอน” (เปเมิกา บุนยานันต์, สัมภาษณ์)

จากการที่ได้ดู นี่คือเห็นกับตาที่เซ็นเซอร์นะ สมควรที่จะเซ็นเซอร์ ผมไม่ใช่คนทำสื่อ เป็นคนดูละครทั่วไป มีโอกาสได้ดูตรงนี้ ทำให้รู้ว่ามีคนเซ็นเซอร์อยู่อีกทีหนึ่ง กรองให้เราอีกทีหนึ่ง แต่เซ็นเซอร์ที่เป็นภาพมั่ว ๆ เบลอ ๆ ถ้าจะไม่ให้มีก็คือ ไม่ทำ มาเลยดีกว่า มันทำให้เสียอารมณ์ เช่น ในฉากดื่มเหล้า ฉากสูบบุหรี่ (ประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ในส่วนของคุณคณะกรรมการเซ็นเซอร์ ได้มีความคิดเห็นในประเด็นนี้สอดคล้องกับกลุ่ม ผู้ชม และผู้ผลิตละครส่วนใหญ่ว่า การเซ็นเซอร์มีความสำคัญ ในการช่วยผู้ผลิต และช่วยผู้ชมด้วย เปรียบเสมือน Gate Keeper ที่คอยกั้นกรองความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยที่เราคิดไม่ถึง เพราะในเรื่องของศิลปะ เป็นเรื่องของจินตนาการ ซึ่งในบางครั้งอาจมีผลกระทบต่อผู้ชม และขัดกับ กฎระเบียบในแง่ของความมั่นคง ศีลธรรม จริยธรรม โดยที่ผู้ผลิตละครอาจขาดวุฒิภาวะ และ ประสบการณ์ ฉะนั้นการที่ผู้ชมประสบการณ์มากกว่า วุฒิภาวะมากกว่า มาช่วยกั้นกรองให้ น่าจะเป็นสิ่งที่ดี ไม่ใช่เรื่องเสียหาย ซึ่งบางครั้งผู้ผลิตอาจนึกไม่ถึง ต้องการที่จะเสนอทั้ง 2 ด้าน ให้เห็นทั้ง ด้านดีและด้านร้าย เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี แต่บางครั้งผู้ผลิตคิดไม่ถึง แล้ว นำเสนอในสิ่งที่มีนัยยะที่รุนแรงที่จะเป็นตัวอย่ง แม้แต่พฤติกรรมธรรมดาที่เด็กสามารถเลียนแบบได้ง่าย ๆ ก็ไม่สมควร

ยิ่งไปกว่านั้น หากปล่อยให้เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมแพร่ภาพออกอากาศไป อาจเกิดความเสียหายกับผู้ผลิตและสถานีฯ สถานีฯจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบอันดับแรก ดังนั้นเพื่อความปลอดภัย ของสถานีฯ สถานีฯจึงไม่สามารถปล่อยให้ผู้ผลิตเผยแพร่เนื้อหาโดยอิสระ ปราศจากการตรวจสอบ ได้ เนื่องจากสิ่งที่นำออกเผยแพร่จะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบและกฎหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ จินตนา จุลกะเสวี ได้กล่าววว่า “ความบันเทิงก็คือความบันเทิงแต่ต้องไม่ไปกระทบ หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น บางครั้งในเรื่องของศิลปะ ก็ไม่มีขอบเขตเหมือนกัน เพราะฉะนั้น อะไรจะอยู่ในขอบเขตแค่ไหน ถึงจะไม่ผิดกฎหมาย ต้องมีความละเอียดอ่อนในการที่จะเผยแพร่ออกไป” (จินตนา จุลกะเสวี, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ธีรชัย รั้งสิกุล ยังได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า

หากเราปล่อย ไม่ควบคุมอะไรเลย ให้ผลิตไปตามใจชอบก็จะยุ่ง เพราะว่าความเสียหายบางครั้งไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่จะค่อย ๆ สะสมไปเรื่อย ๆ ไม่ใช่ว่าดูละครเรื่องนี้แล้วคนจะเลวร้ายทันที แต่อาจจะดูไปเป็นปี ๆ ค่อย ๆ ผังลึก ถ้าไม่มีการดูแลเลย อาจจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ในระยะยาว (ธีรชัย รั้งสิกุล, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิต

ส่วนในความเห็นของกลุ่มผู้ผลิตละครส่วนใหญ่ เกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการเซ็นเซอร์ มีความเห็นว่า

“ตามระบบต้องมี คือ เหมือนกับว่าสินค้าจะออกไป ต้องตรวจสอบกันหลายกระบวนการที่เขาเรียกว่า QC นี่คือระบบการปกครอง ระบบการบริหารต้องมี แต่สำคัญที่ว่าใช้กฎหมายอะไร มาเซ็นเซอร์ ใครมาเซ็นเซอร์ ต้องให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์)

“เซ็นเซอร์จำเป็น แต่ต้องชัดเจน ต้องมีมาตรฐานที่ชัดเจน” (นิพนธ์ ผิวเณร, สัมภาษณ์)

ในขณะที่ สยาม สังวริบุตร มีความเห็นแตกต่างจากผู้ร่วมวิชาชีพเดียวกัน ในประเด็นของความสำคัญและความจำเป็นของการเซ็นเซอร์ ว่า

ผมไม่เชื่อเรื่อง Censorship ไม่มีประโยชน์อะไร เป็นการปิดกั้นมาก น่าจะปล่อยให้เขาทำ แล้วใครทำไม่ดี สื่อมวลชนก็ตำหนักหนังสือพิมพ์ก็ตำอยู่แล้ว แจ่วริมจอกก็ตำทุกวัน พ่อแม่เขียนจดหมายเข้าไปหาหนังสือพิมพ์ เรื่องนี้แรงไป เห็นไปไป ควรมีองค์กรภาคประชาชน ที่ถึงเวลาให้เขาฟ้องผู้ผลิต ฟ้องช่อง ถ้าเราทำผิดมีผลอะไร ก็พิสูจน์กันในศาลว่า ละครเรื่องนี้มีผลทำให้ลูกฉันผูกคอตาย อะไรก็ว่าไปเป็นเรื่องเป็นราว (สยาม สังวริบุตร, สัมภาษณ์)

3.2 กระบวนการเซ็นเซอร์

ตารางที่ 4.4

ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมเนื้อหาละครโทรทัศน์
ด้วยการเซ็นเซอร์เกี่ยวกับกระบวนการเซ็นเซอร์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์
<p>กระบวนการต่าง ๆ ในการเซ็นเซอร์เนื้อหาละครโทรทัศน์ ของแต่ละสถานีฯ มีความคล้ายคลึงกันตามขั้นตอนดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนรับเทป จับเวลาของเนื้อหารายการ และเวลาโฆษณา - นำเทปส่งตรวจพิจารณาเนื้อหา - หากไม่มีการแก้ไข จึงนำส่งห้องออกอากาศได้

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการต่าง ๆ ในการเซ็นเซอร์เนื้อหาละครโทรทัศน์ ของแต่ละสถานีฯ มีความคล้ายคลึงกัน ที่ต้องมีส่วนรับเทป จับเวลาของเนื้อหารายการ และเวลาโฆษณา จากนั้น จึงนำเทปส่งตรวจ หากไม่มีการแก้ไข สามารถนำส่งห้องออกอากาศได้ แต่จะต่างกันในเรื่องที่ต้องแก้ไข คือ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จะมีผู้ที่ทำหน้าที่ตัดต่อให้ โดยไม่ต้องนำเทปกลับไป เพื่อความถูกต้องในการแก้ไข ส่วนสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกนั้น หากเทปมีเงื่อนไข ผู้ผลิตต้องนำเทปกลับไปแก้ไขเอง แล้วนำมาตรวจสอบใหม่ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 หากเทปมีเงื่อนไขที่ต้องแก้ไขเฉพาะเสียง ทางสถานีจะดำเนินการตัดเสียงให้ แต่ถ้าเป็นการตัดข้อความ และภาพที่ไม่เหมาะสม ผู้ผลิตต้องรับเทปกลับไปแก้ไขเอง

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิต

ส่วนผู้ผลิตแต่ละบริษัทได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งว่า ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนใด ๆ ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ยอมรับ และให้ความร่วมมือในเรื่องของกระบวนการตรวจสอบได้

3.3 การพิจารณาเนื้อหาและมาตรการเซ็นเซอร์

จากการศึกษาพบว่า การพิจารณาเนื้อหารายการโทรทัศน์นั้น คณะกรรมการเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่ง ใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 14 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นระเบียบเดิมของกรมประชาสัมพันธ์ รวมทั้งพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ปัจจุบันได้มีการออกกฎหมายฉบับใหม่คือ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 และยังไม่มีการเทียบเกี่ยวกับการควบคุมรายการวิทยุและโทรทัศน์โดยตรงออกมาบังคับใช้ ซึ่งเรื่องของการเซ็นเซอร์นั้น เป็นเรื่องที่จะเอียงก่อนในการที่จะตัดสินความเหมาะสมบนงานศิลปะ เพราะอะไรก็ตามที่ไม่สามารถวัดค่าความเป็นตัวเลขได้นั้น เป็นเรื่องที่บางครั้งพิจารณาได้ยาก แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม หน้าที่ของเซ็นเซอร์ทำได้เพียงตัดทอนภาพ เสียง และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมให้น้อยลง แต่เซ็นเซอร์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือเหตุการณ์ในละครได้ แต่ถ้ามองว่าไม่เหมาะสมมาก ๆ ก็สามารถให้งดออกอากาศ (Ban) ได้ ซึ่งน้อยครั้งมากที่จะตัดสินใจทำเช่นนั้น เพราะเซ็นเซอร์ต้องมองหลายมุม หลายด้าน มีเหตุผลเพียงพอที่สามารถอธิบายถึงการตัดสินใจดำเนินการในแต่ละเรื่องกับผู้ผลิตได้ คณะกรรมการเซ็นเซอร์จึงเป็นเสมือนคนกลางที่ต้องมีความเข้าใจถึงการได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ของทุก ๆ ฝ่ายด้วย

ในประเด็นนี้ จินตนา จุลกะเสวี คณะกรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ (เซ็นเซอร์) สถานีโทรทัศน์ไทย ทีวีสี่ช่อง 3 ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความรุนแรงในเนื้อหาละคร ดังนี้

- การแสดงออกของผู้ร้ายที่ผิดธรรมชาติ แสดงถึงความวิปริตของอารมณ์ จิตใจ และทำร้ายผู้อื่นในลักษณะที่เป็นวิธีการที่รุนแรงและไร้เหตุผล
- ความโหดเหี้ยม ทารุณ อาฆาต พยาบาท ล้างแค้น จองเวร อย่างรุนแรง
- การแสดงออกที่ก้าวร้าวรุนแรง ขาดสัมมาคารวะกับพ่อแม่ บรรพบุรุษ ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่กว่า การตบตีทะเลาะวิวาท รวมทั้งการใช้ถ้อยคำรุนแรงไม่เหมาะสม”

ส่วน ธีรชัย รังสีกุล กรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก กล่าวว่า

ในฐานะกรรมการ ก่อนที่รายการจะออกอากาศ ต้องพิจารณาว่า หากภาพ เสียง และเนื้อหาโดยรวม ผิดต่อกฎระเบียบ กฎหมาย คุณธรรม และศีลธรรม ก็ให้แก้ไข แต่ถ้าหากร้ายแรง ก็ให้งดออกอากาศ (Ban) แต่มีน้อยมาก ในเรื่องภาษาที่รุนแรงก็

สำคัญ เพราะเป็นรากฐานของความรุนแรงทางอารมณ์ได้ (ธีรชัย รั้งสิกุล, สัมภาษณ์)

ในส่วน สาวิตรี อาริมิตร รองหัวหน้าแผนกตรวจรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก
กล่าวว่า

ในกรณีนี้อาจมีบ้างที่ออกไปแล้วมีผลกลับมา อย่างละคร สงครามนางฟ้า ครั้งแรกที่ตรวจ เราคุยกันว่าต้องมีผลในเรื่องของอาชีพ แต่เราก็ได้พิจารณาด้วยเหตุผลแล้วถึงได้ตัดสินใจออกไป คือ มองว่า 1) นั่นคือละคร 2) ผู้จัดบอกตั้งแต่ต้นเรื่องแล้วว่า นี่คือการณ์สมมติ และ 3) คือธุรกิจ ฉะนั้นการจะตัดสินใจออกไป ต้องมองทุกอย่างทั้งผลกระทบต่อคนดู และผลกระทบต่อผู้ผลิต แล้วเราก็กรองเข้มงวดพอสมควร และเห็นว่าไม่ได้ถึงกับเลวร้ายจนมีผลต่อสถานีฯ ส่วนองค์กรที่มาเรียกร้อง ก็ต้องมองอย่างที่เรามอง ซึ่งถ้าดูไปจริง ๆ ก็เห็นความเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่น จะมีฉากการทำงานของแอร์โฮสเตสมากขึ้นบ้างเล็กน้อย เพื่อให้เห็นคุณค่าของอาชีพนี้ แต่ถ้าจะไม่ให้ออกเลย ต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนว่า เราจะไม่ให้เขาออกเพราะอะไร ละครต้องมีบทสรุป เพราะถ้าไม่มีเขาก็รู้ว่าไม่สามารถออกอากาศได้ ส่วนมาตรการที่เวลาเจอปัญหา ส่วนหนึ่งจะใช้วิธีโมเสก ตัดภาพ ตัดเสียง หรือให้กลับไปตัดเนื้อหาช่วงที่ไม่เหมาะสมออก (สาวิตรี อาริมิตร, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น จริยา มัณยัษเฐียร หัวหน้าแผนกตรวจรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ในกรณีที่เทปมีปัญหา ก็ต้องแก้ไข และตัดเตือนเป็นครั้งคราวไป แต่ถ้ามีปัญหาเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ก็เชิญ Creative มาพบเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน” (จริยา มัณยัษเฐียร, สัมภาษณ์)

3.4 คุณสมบัติของคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ตารางที่ 4.5

ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมเนื้อหาละครโทรทัศน์ด้วยการเซ็นเซอร์
เกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการเซ็นเซอร์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
ต้องมีความผสมผสานและมีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจากหลากหลายอาชีพมาร่วมพิจารณา	ควรมีตัวแทนจากหลายกลุ่ม ทั้งผู้จัด ตัวแทนเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้มีความรู้	ไม่มีการกำหนดคุณวุฒิทางการศึกษา - ต้องเป็นผู้มีความเป็นกลาง มีคุณธรรม ไม่มีผลประโยชน์ - มีจรรยาบรรณ มีความละเอียดรอบคอบ มีความคิดอ่านที่ลึกซึ้ง - มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ และ มีความรอบรู้ โดยเฉพาะในเรื่องภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย จิตวิทยา - มีวุฒิภาวะ และวิสัยทัศน์	ควรมีความรู้หลายด้าน ทั้งเรื่องภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย จิตวิทยา มีเหตุผลและวิสัยทัศน์ และมี Connect กับสังคม

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดคุณสมบัติของผู้ตรวจพิจารณาเนื้อหารายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่ง ไม่มีการกำหนดคุณวุฒิทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน แต่จะให้ความสำคัญในส่วนที่เป็นบุคลิกลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับตำแหน่ง หรือลักษณะงานที่ปฏิบัติมากกว่า ซึ่งคุณสมบัติของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ตรวจพิจารณาเนื้อหาละครและรายการต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องมีความเป็นกลาง มีคุณธรรม ไม่มีผลประโยชน์ มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มีจรรยาบรรณ มีความละเอียดรอบคอบ มีความคิดอ่านที่ลึกซึ้ง มีความรอบรู้ โดยเฉพาะในเรื่องภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย จิตวิทยา มีวุฒิภาวะ และวิสัยทัศน์

คณะกรรมการเซ็นเซอร์ควรประกอบด้วย ผู้ผลิต ตัวแทนเด็กและเยาวชน ตัวแทนผู้ชม ในแต่ละวัย ส่วนวุฒิการศึกษาหรือสาขาการศึกษาของกรรมการเซ็นเซอร์ประจำช่องนั้น ไม่มีความจำเป็น แม้แต่วุฒิทางนิเทศศาสตร์ และวารสารศาสตร์ แต่ควรมีที่ปรึกษาภายนอก ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อร่วมพิจารณาตัดสิน และคุณสมบัติที่สำคัญต้องมีความคิดเห็นทันสมัย เข้าใจทุกเพศ ทุกวัย ทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค

ในส่วนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก มีคณะกรรมการเซ็นเซอร์ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำของสถานี และที่ปรึกษาพิเศษ จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและสตรี อัยการ ตำรวจ แพทย์ โดยหมุนเวียนกันมาปฏิบัติหน้าที่ หรือกรณีเร่งด่วน เช่น เรื่องทางการแพทย์ กฎหมาย สถานีจะเชิญมาเป็นกรณีพิเศษ

ความเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ในความเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ ว่า

“ต้องมีความผสมผสาน พี่ว่าต้องฟังเด็กเขาด้วย คือ การสื่อสารเวลานี้ต้องสองทาง เด็กต้องการแบบนี้ ผู้ใหญ่ต้องการแบบนี้ ควรจะแบ่งเป็น 3 Generation รุ่นอายุ 20, 40, 60 ขึ้นไป แล้วเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหลากหลายอาชีพมาร่วม ประชุมเป็นครั้งคราว” (ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช, สัมภาษณ์)

ความเห็นของกลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ในประเด็นคุณสมบัติของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ ธีรชัย รั้งสิกุล กล่าวว่

คุณสมบัติต้องมีหลาย ๆ ด้าน ผู้ตรวจคนเดียวคงไม่มีความรู้ทุกด้าน ที่สำคัญคือ ต้องเป็นคนละเอียดรอบคอบ ลึกซึ้งพอสมควร มีความรู้รอบตัวดี เช่น อาจต้องมีความรู้เฉพาะด้าน บางครั้งก็ต้องฟังพยานกฎหมาย แล้วแต่เรื่อง ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับแพทย์ ก็ต้องให้แพทย์ช่วยพิจารณา แต่บางเรื่องต้องอาศัยดุลยพินิจ ก็ต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะพอสมควร (ธีรชัย รั้งสิกุล, สัมภาษณ์)

ส่วน ปิยะรัตน์ บุญยะรัตเวช กรรมการเซ็นเซอร์สถานีวิทยุโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 กล่าวว่ “ผู้ตรวจพิจารณาต้องเป็นบุคคลที่มีความละเอียด รอบคอบ รอบรู้ เชี่ยวชาญชำนาญการอย่างแท้จริง ซึ่งการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของช่อง 7 คัดเลือกจากการสอบภาษาไทย การตีความหมายประโยค และต้องมีความสุข รอบคอบ” (ปิยะรัตน์ บุญยะรัตเวช, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น จินตนา จุลกะเสวี กล่าวว่ “คุณวุฒิไม่ได้กำหนด แต่ต้องเป็นผู้ใหญ่ที่มีวิจรรณญาณในการทำงาน ในเรื่องของศิลปะได้” (จินตนา จุลกะเสวี, สัมภาษณ์)

ความเห็นของกลุ่มผู้ชม

“คณะกรรมการควรมีตัวแทนจากหลายกลุ่ม ทั้งผู้จัด ตัวแทนเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้มีความรู้ด้านนี้” (ประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ ทักษิณ สิริสิงห ได้แสดงความเห็นที่แตกต่างออกไปว่า “ต้องเป็นองค์กรกลางอย่างเดียว และมีมาตรฐานเพียงพอในการสรรหาตัวบุคคลคนมาเป็นคณะกรรมการเซ็นเซอร์ โดยพิจารณาจากคนในวงการศึกษา และนอวงการศึกษา เช่นกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม” (ทักษิณ สิริสิงห, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิต

ในส่วนของผู้ผลิต ให้ความคิดเห็นว่าคุณสมบัติของผู้ตรวจพิจารณาเนื้อหาละครนั้น

ควรมีความรู้หลายด้าน ทั้งเรื่องภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย จิตวิทยา ทั้งควรมีวุฒิการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน อาจมีคณะกรรมการซัก 10-20 คน หมุนเวียนกันมาพิจารณา และควรมีคณะกรรมการกลางเผื่อระวัง ไว้คอยตรวจสอบมาตรฐานของแต่ละช่อง หรือตรวจสอบเนื้อหาในขณะออกอากาศและที่ได้ออกอากาศไป ว่ามีเสียงสะท้อนกลับมาอย่างไร แต่ไม่สนับสนุนให้มีคณะกรรมการชุดเดียวทำหน้าที่ดูแลทุกช่อง เหมือน กบว. ที่ปัจจุบันได้ถูกยกเลิกไปแล้ว (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์)

ต้องมีเหตุผลและวิสัยทัศน์ มีการติดต่อกับสังคม มีความรอบรู้ เข้าใจว่าสังคมไปถึงไหน ได้สัมผัสกับสังคมหลากหลาย ไม่ใช่ศีลธรรมอย่างเดียว ส่วนเพศ วิทยุ คุณวุฒิ ไม่จำเป็น แต่ควรมีความเข้าใจมนุษย์ ซึ่งบางที่เด็กก็มีความคิดดีกว่าผู้ใหญ่ แต่ผู้ใหญ่ผ่านประสบการณ์มา บางคนค่อนข้าง Conservative แต่ผู้ใหญ่สมัยนี้หลาย ๆ ท่าน ก็มองเห็น และเข้าใจว่าสังคมเปลี่ยน เด็กเปลี่ยน ผู้คนเปลี่ยน ต้องเห็น ต้องดูทีวีหลากหลาย ทั้งของเมืองนอก เมืองไทย รับทราบข่าวสารเยอะ ๆ แล้วมาประมวลอีกที ไม่จำเป็นต้องจบนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ก็ได้ (สยามสังวริบุตร, สัมภาษณ์)

“อยากให้เป็นคนที่เข้าใจผู้ชม และเข้าใจว่าทีวีคืออะไร ปัญหาอยู่ตรงไหนเท่านั้นเอง”

(นิพนธ์ ผิวณธร, สัมภาษณ์)

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลและผลกระทบของ เนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

ตารางที่ 4.6

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลและผลกระทบของเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
การเสียดสีที่เป็นความรุนแรง หรือค่านิยมที่ไม่เหมาะสมบ่อยครั้ง มีผลต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมเลียนแบบของเด็กมากที่สุด	การรับชมละครที่มีเนื้อหาความรุนแรงบ่อยครั้ง ทำให้มีผลต่อความคิดทัศนคติ และพฤติกรรม การเลียนแบบของผู้ชม โดยจะมีผลต่อความคิดของเด็กมากที่สุด	ทีวีเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง แต่มีอิทธิพลได้ทั้งด้านดี และไม่ดี	ความรุนแรงเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ใช่หน้าที่ของสื่อที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนี้จะมีการพิสูจน์ให้ชัดเจนได้ว่าเป็นผลมาจากสื่อจริง

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ในประเด็นนี้ เสฐียรพงษ์ วรรณปก ได้กล่าวว่า

เด็กเหมือนผ้าขาวซึมซับได้ง่าย พอรับไปแล้วก็แสดงออก ซื่อสัตย์เต็มที่ร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีมารยา แต่ผู้ใหญ่รับไปแล้วมีมารยา ถ้าใครพูดเก่ง มีเหตุผลดี อาจจะแสดงให้คนอื่นเห็นว่าเป็นเรื่องดีก็ได้ เพราะผู้ใหญ่มีการใช้เหตุผล เรียกว่าเหตุผลมา Justify เข้าข้างตัวเอง แล้วโน้มน้าวให้คนอื่นเข้าใจว่าดี (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ ینگยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ได้ให้ความเห็นว่า ในทางจิตวิทยาการเสียดสีที่เป็นความรุนแรง หรือค่านิยมที่ไม่เหมาะสมบ่อยครั้งนั้น มีผล 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เป็น “ต้นแบบ” เป็นแบบอย่าง เพราะดาราเป็น Idol สำหรับคนรุ่นใหม่

ประการที่ 2 ทำให้เกิด “ความชินชา” เช่น สมัยก่อนเวลาที่เด็กออกจากบ้าน จะแต่งตัวหรือสายเดี่ยวไม่ได้ เพราะไม่มีใครทำกัน แต่พอทำกันมาก ๆ ก็จะไม่เคยชินว่าเป็นเรื่องปกติ

ประการที่ 3 “ลดความยับยั้งชั่งใจ” หมายความว่า ความถี่ในการดูสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงเท่ากับเป็นการกระตุ้นสัญชาตญาณความรุนแรงที่เรามีอยู่แล้วให้มากขึ้น

ดังนั้น ความรุนแรง มีผล 2 อย่าง คือ เด็กปฐมวัย หรือวัยอนุบาล ลักษณะของความรุนแรงจะเป็นลักษณะการเลียนแบบเป็นหลัก เด็ก 5 ขวบ ยังไม่รู้จักรักการมีใครรัก มีครอบครัว

เพราะฉะนั้นการเห็นสิ่งเหล่านี้ก็เพียงแต่เห็นว่า รูปแบบของการใช้ความรุนแรงระหว่างกันเป็นเรื่องปกติ แต่วัยรุ่นจะมีช่วงที่กำลังเรียนรู้ สร้างแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงอย่างเป็นทางการ เพราะฉะนั้น ผลก็จะดีกว่า เพราะอยู่ในบริบทของการที่วัยรุ่นกำลังสร้างบุคลิกภาพและสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง เด็กวัยรุ่นอายุ 16-18 ปี เป็นวัยที่กำลังจะมีคนรัก กำลังจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ถ้าเขาเห็นว่าการข่มขืน หรือการใช้ความรุนแรงทางกาย หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นเรื่องที่ทำได้ นั่นก็เป็นเรื่องที่อันตรายต่อสังคม พัฒนาการของวัยรุ่นในช่วงนี้ เป็นช่วงที่กำลังเรียนรู้ที่จะมีวิจรรย์ญาณ และการควบคุมตนเอง คำว่า “กำลังเรียนรู้” คือ ยังไม่รู้ แต่กำลังเรียนรู้ เพราะฉะนั้นคำว่า “กำลังเรียนรู้” อาจเรียนรู้ถูก หรือเรียนรู้ผิดได้ ถ้าเราไปส่งเสริมการเรียนรู้ผิด การเรียนรู้ผิดก็เต็มสมอง

เรื่องของการฉายภาพซ้ำของความรุนแรง จะย้ำโดยไม่รู้ตัว เห็นได้จาก เพลงประกอบละครที่ร้องยาก หากดูสัปดาห์ละ 2-3 วัน เราจะจำเนื้อเพลงนั้นได้ โดยไม่ต้องดูเนื้อ

ตั้งคำให้สัมภาษณ์ของ ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

การฉายภาพความรุนแรง เราอย่าไปโทษเด็กวัยรุ่น เพราะเราฉายทุกวัน จนเห็นเป็นเรื่องปกติ การเลียนแบบเกิดขึ้นแน่นอน เหมือนดาบสองคม สื่อสารมวลชนนั้นมีความสำคัญรองลงมาจากสถาบันครอบครัว ฟ้าให้อันดับสองนะ เพราะว่าเราสอนคนในครอบครัวดีแล้ว ออกจากบ้านมา เจอสื่อตั้งแต่ป้ายรถเมล์ อย่างออสเตรเลีย ชาวฆ่ากันตายเขาจะไม่ให้เห็นภาพ เป็นเพียงคอลัมน์เล็ก ๆ ด้านใน ส่วนฉากการฆ่าตัวตายในละคร เป็นแบบอย่างให้เห็นวิธีการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ชมจริง ๆ จะตอบอย่างอื่นไม่ได้เลย (ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช, สัมภาษณ์)

ส่วน ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ กล่าวว่า “ผมไม่เคยบอกว่าต้นเหตุของความรุนแรงมาจากสื่อ แต่สื่อไม่ควรไปซ้ำเติม ให้เกิดการเรียนรู้พวกนี้มากขึ้น ถ้าไปดูสื่อสาธารณะทั่วโลก ก็ไม่มีใครทำแบบนี้” (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิบางส่วนที่มีความเห็นแตกต่างออกไปว่า ความรุนแรงก้าวร้าว และปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากปัจจัยอื่นมากกว่า เช่น การเลี้ยงดูของครอบครัว สิ่งแวดล้อม และสื่ออื่น ๆ แต่ยังเห็นด้วยในส่วนหนึ่งกับอิทธิพลและผลกระทบของความรุนแรงจากละคร ที่ถึงแม้จะมีผลต่อคนกลุ่มน้อย หรือคนที่มีภาวะจิตไม่ปกติ ในการเป็นช่องทาง และเป็นการชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาที่ไม่เหมาะสม ดังคำกล่าวของ มนตรี สิ้นทิวชัย ว่า

ผมยืนยันว่าเด็กเขาเห็น เขาประทับใจ เขาจำจากที่อื่นมากกว่าในละคร ฉะนั้น อิทธิพลของละครในการจะเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กในเรื่องความรุนแรงมีน้อย อาจมีการเลียนแบบบางเรื่องที่ได้ทัศนะลงไปให้เกิดความเชื่อ ตรงนั้นอันตรายมากกว่า ถ้า

ไปนำเสนอบางสิ่งบางอย่างแล้วให้เกิดความเชื่อว่าคุณภาพเป็นสิ่งดีงาม การตายเป็นสิ่งที่จะไปพบอะไรบางอย่าง หรือคุณภาพอาจทำให้เป็นพระเอก (มนตรี สันทวิชย์, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลและผลกระทบของเนื้อหาคุณธรรมในละครโทรทัศน์ พบว่าผู้ชมส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า คุณธรรมในละครมีอิทธิพล และผลกระทบต่อสังคม เนื่องจากการรับชมละครที่มีเนื้อหาคุณธรรมบ่อยครั้ง ทำให้มีผลต่อความคิด ทักษะ และพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของผู้ชม โดยครั้งแรกอาจรู้สึกตกใจ ตื่นเต้น แต่เมื่อนานไปก็จะเกิดการซึมซับพฤติกรรมคุณธรรมก้าวร้าว ทำให้ชินชา ขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นคุณธรรมเป็นเรื่องปกติธรรมดา และนำวิธีการต่าง ๆ ที่พบเห็นในละครมาใช้แก้ปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสม ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าการเปิดรับชมละครที่มีฉากคุณธรรมบ่อยครั้ง จะมีผลต่อความคิดของเด็กมากที่สุด เนื่องจาก เด็ก และเยาวชน เปรียบเสมือนผ้าขาวที่สามารถซึมซับสิ่งที่ดีและไม่ดี เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ และจดจำ พัฒนาการคิด บุคลิกภาพ และเป็นวัยที่กำลังอยากรู้ อยากรอง โดยเฉพาะละคร และนักแสดงที่ได้รับความนิยมจากผู้ชม จะมีอิทธิพลในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

ในความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลและผลกระทบของเนื้อหาคุณธรรมในละครโทรทัศน์ จันทสาลี ชูทอง ได้กล่าวว่า “บางทีข่าวที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับคุณธรรม อาจได้รับอิทธิพลมาจากละครพวกนี้ก็ได้”

ส่วนผู้ชมท่านอื่นมีความเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลและผลกระทบของเนื้อหาคุณธรรมในละครโทรทัศน์ว่า “คนเราเมื่อเห็นอะไรบ่อยครั้งเข้า แรก ๆ ก็ตกใจ ในที่สุดก็รับเป็นความชินชา เห็นเป็นเรื่องปกติ ดูแค่เด็กนุ่งกางเกงขาสั้น เมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้วไม่มีใครกล้าทำ ตอนนั้นก็กลายเป็นเรื่องปกติไปแล้ว” (ศรุต นาควัชระ, สัมภาษณ์)

ผู้ที่อยู่ในห้องถิ่นทรกัณดาร ห่างไกลความเจริญ มักถูกชักจูงได้ง่าย โดยเฉพาะเด็ก หรือคนที่การศึกษายังไม่ถึง เช่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีแน่นอน ทั้งเรื่อง การเลียนแบบภาษา พฤติกรรม มีหมด แต่ไม่ใช่เห็นแล้วทำเลย เป็นการสั่งสม อาจไม่เห็นทันที ไม่ใช่แค่กับเด็ก กับคนทั่วไปก็มีผล (จิรโรจน์ รูปเทียนรัตน์, สัมภาษณ์) ผมเองก็เจอมากับตัว ผมเป็นผลมาเนี่ย เพราะว่าผมยกพวกตีกัน สมัยตอนเรียน ปวส. นอน I.C.U. สลบคาที่ ถูกฟันนิ้วขาด หนึ่งเปิดหมดเลย ผมถึงบอกใจ ความ

รุนแรงมันเป็นเทรนด์ (Trend) เป็นค่านิยม ถ้ามว่าสื่อมีส่วนหรือไม่ ก็มีส่วน การยกพวกตีกันนะ คือหมุ่วิจัยรุ่นคิดว่าการที่ยิ่งเกเรเท่าไร ยิ่งมีอิทธิพลเท่าไร ยิ่งทำให้ตัวเองดูเท่ ดูเจ๋ง ดูภาคภูมิใจ ทำให้มีผู้หญิงรุมล้อมมาก เราคิดของเราไปเอง เลยมีการล่าอาณานิคมกัน (ประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด, สัมภาษณ์)

“เคยเจอนะ เพื่อนลักพาตัวคนไปอยู่หาดใหญ่ ก็เอามาจากละคร ซึ่งรุนแรงมาก เพราะเขาอยู่ในวงการแบบนี้ พ่อแม่ก็แยกทางกัน และเพื่อนคนนี้ก็ใช้ความรุนแรงตลอดเวลา ตอนหลังตำรวจตามไปเจอ ก็โดนจับ” (ศุภมาส ควรพิพัฒน์กุล, สัมภาษณ์)

เด็ก ๆ จะเรียนรู้จากสิ่งที่เขาเห็นในทีวี หรือที่เขาเจอ อย่างฉากที่ยกปืนมาจ่อยิง ตอนเด็ก ๆ พี่เคยอยู่บ้านพักในค่ายตำรวจ มีลูกหยิบปืนพามา แล้วยิงพ่อตาย ซึ่งเด็กอาจไม่รู้ พ่อเห็นปืนพอกก็ถือออกมา แล้วทำเหมือนในละคร นี่คือผลกระทบที่เป็นพฤติกรรมเลียนแบบจากโทรทัศน์ (ทักษิณ สิริสิงห, สัมภาษณ์)

“คิดว่าละครมีผลต่อเด็ก ความรุนแรงเกี่ยวกับคำพูด น่าจะมีผล สังเกตจากลูก จะมีคำพูดแปลก ๆ แล้วครูที่โรงเรียนเคยเรียกไปคุย ว่าเด็กดูละครหรือเปล่า แต่พอเราบอกไม่ให้ดูมันไม่ดี เขาก็เลิก ต้องคอยสอน” (ธนพงศ์ พินิจงาม, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ยังมีผู้ชมบางส่วนที่มีความเห็นแตกต่างออกไปว่า “ประเด็นสำคัญเลยที่คนเราจะดีหรือไม่ดี ต้นว่า อย่างเดียวเลย คือ สิ่งแวดล้อม ซึ่งสื่อเป็นแค่หนึ่งในสิ่งแวดล้อมเท่านั้น” (อภิชาติ ภูระวัักษ์, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้ชมส่วนใหญ่จะมีความเห็นในเชิงลบว่า เนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์มีอิทธิพลและผลกระทบ ดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ยังมีผู้ชมที่เป็นผู้ปกครองเพียงท่านเดียวที่มีความเห็นว่า

ความคิดเห็นของกลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ในประเด็นนี้ กลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์มีความเห็นว่า

โดยภาพรวม ต้องยอมรับว่าสื่อมีส่วน โดยเฉพาะทีวีเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง แต่มีอิทธิพลได้ทั้งด้านดี และไม่ดี ด้านดีจะเป็นตัวชักนำความรู้ต่าง ๆ มาให้เราเรียนรู้โลก รู้ชีวิต ได้เห็นอะไรมากมาย ส่วนไม่ดี คือ สิ่งที่น่ามาเสนาอบางคนดูแล้วอยากลองทำตาม ก็อาจเป็นผลร้าย ฉะนั้นต้องระวัง (ธีรชัย รั้งสิกุล, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นกลุ่มผู้ผลิตละคร

ในขณะที่กลุ่มผู้ผลิตละครมีความเห็นว่า ความรุนแรงเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ใช่หน้าที่ของสื่อที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากจะมีการพิสูจน์ให้ชัดเจน ได้ว่า เป็นผลมาจากสื่อจริง เช่น กรณีมีคนฆ่าตัวตาย ควรเป็นหน้าที่ของตำรวจในการสอบสวนว่า สาเหตุมาจากการดูละครหรือไม่ ดังคำให้สัมภาษณ์ของ สยาม สังวริบุตร ว่า

“ความรุนแรงนั้นมีอยู่แล้ว ไม่ต้องดูละครก็มี เป็นธรรมชาติของมนุษย์ เศรษฐกิจไม่ดี ก็ ฆ่ากันมากขึ้น ปล้นกันมากขึ้น ทำไมมาโทษแต่สื่อ ถ้าเราทำผิด มีผลอะไร ก็พิสูจน์กันในศาลให้ ชัดเจนว่า เป็นเพราะละครแน่นอนหรือเปล่า หรือเป็นเพราะอย่างอื่น ที่ทำให้ลูกฉันผูกคอตาย” (สยาม สังวริบุตร, สัมภาษณ์)

ส่วน ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

ถ้าคนล้าคน แล้วอ่อนไหวคนเดียว จะเอาใครไว้ละ แล้วจะรู้ได้อย่างไร ว่าใคร อ่อนไหว ซึ่งเป็นหน้าที่ของพวกพีหรือเปล่า เป็นหน้าที่ของคนอีกกลุ่มหนึ่งนะ ที่ต้อง ไปศึกษาตรงนี้ว่า เป็นเพราะอะไร ในขณะที่ ถ้ามีคนส่งสารมาบอกพีว่า อย่างนี้ อันตรายนะ พีก็อาจปรับลดให้ แต่จะให้ละคร 10 เรื่อง หรือละครทุกเรื่องในประเทศไทย ห้ามมีฉากการฆ่าตัวตายได้อย่างไร (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์)

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสม
ของรายการโทรทัศน์

ตารางที่ 4.7

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
ส่วนใหญ่ ไม่มีความจำเป็น ไม่มี ประโยชน์ ไม่สามารถแก้ ปัญหาได้ อีกทั้งเป็นการ จำกัดสิทธิทางปัญญา และยังเป็นการซ้ำซ้อนอีก ด้วย	ส่วนใหญ่ มีประโยชน์บ้าง แต่ไม่ได้ ผลเต็มที่ มีดีกว่าไม่มี	ได้ผลบ้าง อย่างน้อยก็ทำ ให้ผู้จัดได้ตระหนักว่าคนดู มีหลายกลุ่ม หลายประเภท	ส่วนใหญ่ ไม่มีประโยชน์ แล้วไม่มี ใครสนใจ ผู้ชมดูละครเพื่อ ความบันเทิง สนุกสนาน เท่านั้น อีกทั้งเป็นการ จำกัดสิทธิทางปัญญาด้วย
บางส่วน ทำให้ผู้ชมรู้ว่า รายการนี้ เป็นรายการสำหรับใคร การที่มีสัญลักษณ์และ ข้อความแนะนำ จะ ช่วยพ่อแม่ให้สามารถ ควบคุมเวลากับลูกได้	บางส่วน ไม่มีประโยชน์ ห้ามไม่ได้ ไปห้ามดู ก็อาจเกิดแรง กระตุ้นให้อยากดูมากขึ้น		บางส่วน ไม่มีประโยชน์เพราะยังไม่ มีใครเข้าใจว่าสัญลักษณ์ นี่คืออะไร ต้องทำให้ผู้ชม เห็นความสำคัญจึงจะเห็น ประโยชน์

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกกลุ่ม ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ในปัจจุบัน โดยขึ้นตัวสัญลักษณ์เพื่อเป็นคำเตือน พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน ที่อาจมีภาพ เสียง และเนื้อหาไม่เหมาะสมนั้น ยังไม่มีประโยชน์มากนัก และต้องทำให้มีความชัดเจน ได้มาตรฐาน ตรงตามเนื้อหาที่น่าเสียดมากกว่านี้ ซึ่งสัญลักษณ์ที่มี 6 ระดับนั้น นับว่า เพียงพอ ไม่ควรมากกว่านี้ หรืออาจลดจำนวนลง เพื่อง่ายต่อการจดจำ แต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้น ที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นพ้องต้องกัน คือ ควรจำกัดช่วงเวลาในการนำเสนอตามความเหมาะสมของระดับเนื้อหาความรุนแรง จะเป็นการแก้ปัญหาได้ดีกว่า ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการละเมิดหรือปิดกั้นสิทธิเสรีภาพของสื่อ แต่เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อ

ปัจจุบันการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ยังไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร เนื่องจากอาจเป็นเพราะเป็นเรื่องใหม่ที่ประชาชนขาดความตระหนัก และไม่ให้ความสำคัญ ชินกับระบบเดิม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เป็นเรื่องที่ประชาชนไม่ให้ความสนใจมากนัก แต่มีข้อดี คือ เป็นการกระตุ้นเตือนพ่อแม่ผู้ปกครอง ให้ใส่ใจบุตรหลานมากยิ่งขึ้น และกระตุ้นเตือนผู้ผลิตให้ผลิตเนื้อหาอยู่ในขอบเขตที่ตนเองได้รับ และระดับที่ได้เสนอไป อีกทั้งเป็นการบอกกล่าวผู้ชมแต่ละวัยว่า เนื้อหาของรายการประเภทใดที่เหมาะสมกับวัยของตนเอง อย่างไรก็ตาม การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นตัวสัญลักษณ์ และข้อความเตือน หรือการจำกัดช่วงเวลาก็ตาม ไม่น่าที่จะช่วยแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในสังคมได้ทั้งหมด เนื่องจากยังมีปัจจัยทางด้านอื่น ๆ หรือสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผู้ชมในสังคมได้อีก ซึ่งการจำกัดช่วงเวลาอาจจะช่วยได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ในทางกลับกัน การจำกัดช่วงเวลา อาจส่งผลให้เนื้อหาของละครมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตอาจเห็นว่าเป็นช่วงเวลาที่ดีสำหรับผู้ใหญ่ ก็จะผลิตกันอย่างเต็มที่ ซึ่งหากผู้ชมละครที่มีวัยวุฒิ แต่ขาดวุฒิภาวะ หรือมีความบกพร่องทางจิต หรือเด็กเยาวชนบางส่วนที่นอนดึกแล้วได้รับชม ก็อาจส่งผลกระทบต่อมากกว่า

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ในประเด็นนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิส່วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการจัดระดับความเหมาะสม เพราะคิดว่าไม่มีประโยชน์ ไม่มีความจำเป็น ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิทางปัญญา และยังเป็นการชี้นำอีกด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ เสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวว่

ให้ช่อกำหนดก็เป็นความเห็นของช่อก ของคนกลุ่มนั้น เป็นการจำกัดสิทธิทางปัญญาของเขาหรือเปล่า ชี้นำผู้ชมมากเกินไปหรือเปล่า ไม่มีไม่ได้หรือ แต่ก่อนก็ไม่ มี ต่างประเทศเขาเป็นแต่เพียงว่าหนังผู้ใหญ่ให้อยู่ตอนดึก ๆ และเด็กเขาสามารถจัดได้ เขาให้เด็กนอนแต่หัวค่ำ ไม่เหมือนเด็กไทย พ่อแม่อยู่ ลูกก็อยู่ ดูหนัง ลูกก็ดูด้วย แต่ฝรั่งพอถึงเวลานอน เขาให้นอน เพราะฉะนั้น หนังที่มันโรแมนติคขนาดไหน ผู้ใหญ่ดูได้ เพราะว่ามีภูมิคุ้มกันมากอยู่แล้ว (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, สัมภาษณ์)

และระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช กล่าวว่

พี่ไม่เคยเชื่อตรงนั้นเลย แล้วยิ่งจะเป็นสิ่งที่สะท้อนกลับมาแรง ตราบใดที่จิตสำนึกตรงนั้นไม่บ่มเพาะ จะเปลี่ยนตอนอายุ 16, 17 ตอนมาให้ “อ” “น” ไม่มีประโยชน์

การย้ายช่วงเวลา ก็ไม่มีประโยชน์ การขึ้นตัวสัญลักษณ์ ข้อความ ไม่ห้ามดีกว่า เพราะไม่รู้ว่าจุดซ่อนเร้นอยู่ตรงไหน มันเหมือนซี่โครงให้กระรอก คุณเฉย ๆ บางทีเด็กก็ไม่สนใจ พอบอกเรื่องนี้ แนะนำ เฉพาะ 18 ฉับอยากดู ฉับ 13 นี้แหละ ถ้าสำหรับพี่ยิ่งอยากดู (ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตามมีผู้ทรงคุณวุฒิเพียงท่านเดียว คือ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ว่า

เรตติ้งมีเพื่อทุกฝ่าย ทำให้ผู้ชมรู้ว่า รายการนี้เป็นรายการสำหรับใคร การที่มีอะไรมา Guide จะช่วยพ่อแม่ให้สามารถควบคุมเวลากับลูกได้ เช่น ละครนี้ไม่เหมาะสมกับเด็ก หรือเด็กเกินไป ก็เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ที่ต้องพยายามให้ความรู้ ทำความเข้าใจกับลูก ส่วนผู้ผลิตและสถานีจะได้วางแผนละครของตัวเองล่วงหน้า หากจะฉายละครหลัง 21.30 น. หรือ 22.30 น. ก็มี Space มาก ถ้าฉาย 20.30 น. ก็มี Space น้อย แต่ที่ผ่านมายังใช้ระบบเดิม คือ ฉายละคร 20.30 น.-22.30 น. (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชม

ในขณะที่ผู้ชมส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดระดับความเหมาะสมมีประโยชน์ แต่ก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิว่า การจำกัดช่วงเวลา มีประโยชน์มากกว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ดังที่ จิรโรจน์ ฐปเทียนรัตน์ กล่าวไว้ว่า “มีประโยชน์บ้าง แต่ไม่ได้ผลเต็มที่ คงมีคนสนใจบ้าง จะไม่มีเลยคงไม่ใช่ อาจต้องใช้เวลามากกว่านี้ เพราะเป็นเรื่องใหม่ สังคมยังไม่ตระหนักในเรื่องนี้” (จิรโรจน์ ฐปเทียนรัตน์, สัมภาษณ์)

ในส่วน ศรุต นาควัชระ กล่าวว่า

ไฟแดง ไฟเขียว ที่ได้ผลก็เพราะคนปฏิบัติตาม เมื่อไฟแดงหยุด ไฟเหลืองเตรียม แต่ถ้าไฟแดงแล้วคนไม่หยุด มี 10 ไฟก็ไม่มีความหมาย จะทำอย่างไรให้ผู้เห็นสัญญาณนี้ ใช้สัญญาณให้เกิดประโยชน์ จะมี 2 ระดับ 3 ระดับ ไม่ใช่เรื่องใหญ่ แต่อย่าให้มาก กติกาต้องมีน้อยเท่าไร คนก็จะปฏิบัติตามง่ายขึ้น ไม่สับสน ที่สำคัญคือ ต้องมีการบังคับใช้ ส่วนจะได้มาตรฐานหรือไม่ อยู่ที่คุณธรรม จริยธรรมของช่องว่าจะเห็นประโยชน์ของสาธารณะสูงกว่าประโยชน์ของช่อง หรือผลประโยชน์ของช่องสูงกว่าประโยชน์ของสาธารณะ (ศรุต นาควัชระ, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ยังมีบางส่วน มีความเห็นแตกต่างว่า การจัดระดับความเหมาะสมไม่มีประโยชน์ แต่เห็นพ้องต้องกันกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิว่า การจำกัดช่วงเวลา อาจช่วยได้มากกว่า ดังที่ ทักษิณ สิริสิงห กล่าวว่

สัญลักษณ์ ถึงบอกไป แต่บังเอิญคนดู ที่เรียกว่าดูโดยบังเอิญ ห้ามไม่ได้ ไม่น่าได้ผล ไปห้ามดูก็อาจเกิดแรงกระตุ้นให้อยากดู ถ้าคิดในเชิงพ่อแม่ ดูแล้วพิจารณาได้ว่าเรื่องนี้รุนแรงหรือไม่ 'ไม่ต้องมีสัญลักษณ์ก็ได้' คือ ดูก็รู้อย่างกัน ถ้าเราอยู่ เราก็เปลี่ยนช่อง มีไม่กี่คนหรอกที่จะบอกดูว่า 'หนังเรื่องนี้ห้ามดู' อย่างมากก็เปลี่ยนช่องไป พอมีโฆษณา ก็เปลี่ยนกลับมาดูอีก ก็คือหลบเวลาไป (ทักษิณ สิริสิงห, สัมภาษณ์)

ส่วน รัชสวรรค์ สิงห์จุ กล่าวถึงการจัดระดับความเหมาะสมว่า

ไม่ช่วยควบคุม แก้ปัญหาไม่ได้ ไม่มีผล มีแค่ทำให้เรารู้ว่า รายการ “ด” เป็นรายการสำหรับเด็ก เราจะได้เตรียมใจได้ถูก จะได้ไม่ดู “น” รู้ว่าละครมาแล้ว “ท” คือ ประเภทสารคดี คือทำให้รู้ว่าเป็นรายการประเภทไหน แต่ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา ถูกผิด และแก้พฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม (รัชสวรรค์ สิงห์จุ, สัมภาษณ์)

ในขณะที่ ประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด มีความเห็นแตกต่างจากทุกคน กล่าวว่

ผู้ผลิตละคร ผู้บริหารสถานี ถ้าคิดถึงเด็กจริง ๆ ก็ไม่ต้องทำที่ไม่ดี ก็ทำเพื่อเด็กไปเลย ทำไมต้องให้ผู้ใหญ่มาคอยแนะนำ บางทีผู้ใหญ่ไม่อยู่ ให้เด็กอยู่ตามลำพังกับทีวี จริง ๆ แล้วช่วงไหนก็ควรจะให้ดูได้ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ใช่คิดว่ารุนแรงได้ แต่ว่ามาอยู่ช่วงเด็ก ฉะนั้นอยากให้สังคมเป็นแบบไหน ขึ้นอยู่กับผู้ผลิต จะผลิตอะไรออกมา (ประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ในส่วนกรรมการเซ็นเซอร์มีความเห็นสอดคล้องกับกลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่ในประเด็นนี้ว่า การจัดระดับความเหมาะสมได้ผลบ้าง อย่างน้อยก็ทำให้ผู้จัดได้ตระหนักว่าคนดูมีหลายประเภท หลายกลุ่ม ถึงแม้จะเป็นเรต “ฉ” ที่เป็นรายการเฉพาะผู้ใหญ่รับชม ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเสนอความรุนแรงทุกอย่างได้

สำหรับมาตรฐานของการจัดระดับความเหมาะสม ยังไม่มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร เพราะในทางปฏิบัติแล้ว การกำหนดเรตตังนั้นถูกกำหนดมาจากผู้ผลิต ส่วนสถานีมาพิจารณา

ภายหลัง หากมีเนื้อหาที่ไม่ตรงกับเรต สถานีก็จะเปลี่ยนเรต และถ้าเห็นว่าเนื้อหาไม่เหมาะสมก็ให้ตัดออก

ซึ่ง ธีรชัย รั้งสิกุล กล่าวว่า

ผู้จัดอาจเข้าใจตัวเอง ว่าความรุนแรงแค่นี้ได้กรับได้ แล้วอะไรที่เป็นงานศิลป์ ตัดสินยาก ว่าเหมาะกับกลุ่มไหน ความน่าเชื่อถือไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ยังดีกว่าไม่มี คิดว่าคนดูไม่เชื่อ และไม่สนใจหรือกลัวว่ารายการนี้ให้ใครดู อยู่ที่เวลาและรูปแบบ รายการมากกว่า ที่จริงเวลาตอนเช้ามีความสำคัญ อย่าง “ณ” ก็ไม่ควรนำเสนอในเวลากลางวัน ควรนำเสนอในช่วงดึก เพราะเป็นรายการเฉพาะ การที่มากออกกลางวัน แล้วบอกว่าไม่ให้เด็กดู ยากที่จะห้าม กลายเป็นเด็กอยากดูด้วยซ้ำ (ธีรชัย รั้งสิกุล, สัมภาษณ์)

ส่วน สาวิตตรี อารีमित กล่าวว่า “ควรมีการกำหนดทั้งช่วงเวลา และกำหนดรายการ เพราะอย่างน้อยผู้จัดจะได้ไปพัฒนาการผลิตรายการของตน คงไม่มีผู้จัดคนไหน อยากได้เรตที่รุนแรง เขาอยากได้เรต “ท” ทั้งนั้น สำหรับมาตรฐานของแต่ละช่องน่าจะเหมือนกัน แล้วแต่ช่องว่าจะควบคุมกันอย่างไร” (สาวิตตรี อารีमित, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น จริยา มัณยัษเฐียร กล่าวว่า “ที่จัดอยู่ จะแบ่งออกมาเป็น ส่งเสริม รายการที่ส่งเสริม ก็คือ “ด”, “ป” อันนั้นจะให้ออกมามีแต่เรื่องดี ๆ ส่วน “สถานการณ์” อีกระดับหนึ่งจะเป็น “ท”, “ณ”, “น13”, “น18” ที่มีขัดแย้ง มีภาษา ความรุนแรง เพศ” (จริยา มัณยัษเฐียร, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิต

ในส่วนผู้ผลิตได้ให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์นั้น ไม่มีความจำเป็น ไม่มีประโยชน์ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิทางปัญญา

ผู้ชมเขาไม่สนใจ เขาดูว่าละครสนุกหรือเปล่า เขาเห็นออกกลับมาเขาก็อยากดูอะไรที่สนุก บันเทิงใจ ถ้าดูไม่สนุกเขาก็เปลี่ยนช่อง แล้วคุณทำให้ดียังไงเขาก็ไม่ดู คุณต้องการให้สังคมดี อย่าฆ่ากันเลยนะ แต่เขาไม่ดูหรอก เขาไปดูที่ตบกันสนุก หนึ่งมันต้องสนุกก่อน บันเทิงก่อน แล้วสาระค่อยใส่เข้าไป (สยาม สัจจวิบุต, สัมภาษณ์)

ไม่เห็นด้วยในฐานะของพี่ที่เป็นผู้ผลิต เชื้อสติกินดูเขาไม่ได้ดู คนดูไม่รู้หรือกว่า “น13”, “น18” คืออะไร ฉะนั้นไม่มีประโยชน์ เพราะยังไม่มีใครเข้าใจว่าสัญลักษณ์นี้คืออะไร แล้วไม่มีใครสนใจ แต่ละช่องอาจจะคิดไม่เหมือนกัน ไม่มีมาตรฐาน ต้องย้อนกลับไปตั้งแต่ต้น ถ้าเราทำให้ทุกคนเห็นว่าวิธีนี้สำคัญ เขาก็จะศึกษา แล้วก็จะรู้ว่ามันมีประโยชน์ยังไง การจำกัดช่วงเวลา ก็เป็นเรื่องลำบาก เพราะว่า “ช่วงเวลา” เป็นเรื่องของการทำมาหากิน ฝั่งรายการเป็นอะไรที่เราอย่าไปแตะต้องเขาเลย (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์)

6. ความคิดเห็นและความต้องการต่อรูปแบบการนำเสนอ เนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

ตารางที่ 4.8

ความคิดเห็นและความต้องการต่อรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม
<p><u>ส่วนใหญ่</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการนำเสนอละครในแนวสนุกสนาน คลายเครียดและสอดแทรกสาระ ซึ่งเด็กก็ดูได้ - ต้องนำเสนอทั้งแง่บวก แง่ลบ และ ทางออก ที่เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง <p><u>บางส่วน</u></p> <p>ควรเป็นละครแนวสร้างสรรค์ที่เด็กได้สัมผัสกับชีวิตของคน ความเห็นอกเห็นใจกัน การเอื้ออาทรกัน ความรู้สึกดี ๆ ต่อกัน แต่ก็ควรเป็นเนื้อหาที่หลากหลายให้คนเลือกบริโภค ควรให้เสรีภาพกับคนดู อย่าครอบงำ ซึ่งควรมีหลายแนว</p>	<p>ทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ต้องการรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในละครที่มีความสนุกสนาน ตลก คลายเครียด แต่ควรมีหลายรส หลายรูปแบบ สลับกันไป ส่วนความรุนแรงนั้น ควรมีตามความจำเป็นของเนื้อหา และเหตุการณ์ ซึ่งไม่ควรให้เห็นวิธีการอย่างละเอียด</p>

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ได้แสดงความคิดเห็นและความต้องการต่อรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ ดังนี้

รายการทีวีสาธารณะ หรือฟรีทีวีของต่างประเทศ หลาย ๆ ประเทศในยุโรป อย่าง อังกฤษ เยอรมัน ช่วงเวลา 20.00 น.-21.00 น. จะมีละครเอ็นเตอร์เทน (Entertain) เพื่อคลายเครียด และสอดแทรกสาระ ซึ่งเด็กก็ดูได้ และเนื่องจากมีการกำหนดระบบเรตติ้งไว้ ผู้ผลิตจึงสร้างละครที่รุนแรงมากไม่ได้ ดังนั้นละครที่เห็นประจำคือ ละครแนว Comedy ที่สร้างนักแสดงระดับโลกขึ้นมาหลายต่อหลายคน (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, สัมภาษณ์)

ที่เคยติดละครเกาหลี เขาออกมาแนววัยรุ่นน่ารัก ๆ ทำให้คนสู้อุตสาหกรรม คนทำงาน ไม่มีฉากเลิฟซีน (Love Scene) ที่จูบกันตีมด้า ไป ไม่มีแบบหนังไทย ฉากรุนแรงก็ไม่มี มีแต่เดินเรื่องด้วยการทำมาหากิน อุตสาหกรรม แล้วก็โดนโกง มีอะไรระหว่างทาง ชีวิต มีชิงเหลี่ยม แย่งผู้หญิงชิงไหวชิงพริบ ไม่มีเรื่องความรุนแรง น่าดู ถ้าละครไทย พี่อยากให้แทรกธรรมะ มหาสมุทร คือแม่น้ำหลายร้อยสายไหลมารวมกัน คนใจกว้างเท่านั้นที่จะทำงานใหญ่ให้แผ่นดินได้ (ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช, สัมภาษณ์)

พระพุทธเจ้าตรัสว่า คนส่วนมาก มักจะมอง 2 แ่งเท่านั้น คือ แ่งบวก กับ แ่งลบ แต่แค่นั้นไม่พอ มันต้องมีอีกแ่ง คือ ทางออกที่ควรจะเป็นต้องทำอะไร นี่เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ต้องมองถึง 3 ด้าน อย่างการแสดงฉากของชีวิต ในรูปของละคร ต้องมีหลายรูปแบบที่คิดว่าควรจะมี บทร้าย บทดี เป็นการแสดงเรื่องกิเลสทั้งหลายแหล่ โลก โกรธ หลง มีครบ เพื่อให้เห็นถึงพฤติกรรม ในเรื่องที่ดีไม่ห่วงเท่าไร แต่ในเรื่องที่ไม่ดี ไม่จำเป็นต้องเติมที่ เพราะฉะนั้น จึงไม่ต้องตบตีกันแบบจะเป็นจะตาย เหมือนในคลิปวิดีโอของเด็ก (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, สัมภาษณ์)

สิ่งที่ขาดหายในสังคมที่เด็กไม่ได้เรียนรู้อีกด้าน หรือบางด้าน เช่น เด็กไม่ค่อยได้สัมผัสกับคน ชีวิตของคน ความเห็นอกเห็นใจกัน การเอื้ออาทรกัน ความรู้สึกดี ๆ ต่อกัน และการแก้ปัญหา ละครที่สร้างสรรค์ทำให้คนรู้สึกดี ๆ ขึ้นมา เราก็ต้องจงใจให้คนมาผลิตสิ ส่วนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ควรเป็นเนื้อหาที่หลากหลายให้คนเลือกบริโภค ควรให้เสรีภาพกับคนดู อย่าครอบงำ แนวเดียวกันหมดก็ไม่ไหว (มนตรี สันทวิชย์, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชม

ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมต่อรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ จากการศึกษาพบว่า ผู้ชมทุกกลุ่ม มีความต้องการรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในละครที่มีความสนุกสนาน ตลก คลายเครียด แต่ควรมีหลายรส หลายรูปแบบ สลับกันไป ส่วนความรุนแรงนั้น ควรมีตามความจำเป็นของเนื้อหา และเหตุการณ์ ซึ่งไม่ควรให้เห็นวิธีการอย่างละเอียด ภาพที่ออกมาไม่ควรแสดงให้เห็นถึงความโหดเหี้ยมผิดมนุษยมนา ควรมีวิธีการนำเสนอให้ผู้ชมรู้จักแยกแยะถึงการทำกระทำของตัวละครที่แสดงว่าอะไรคือความดี ความชั่ว และผลกระทบที่จะได้รับจากการกระทำนั้น เพื่อเป็นการสอนให้เรียนรู้ เป็นประสบการณ์ของผู้ชมผ่านตัวละคร และควรมีการสอดแทรก ปณิธานทัศนคติ ค่านิยม การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของไทย รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม เช่น การทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การให้เกียรติผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ และเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ที่สำคัญนอกจากการนำเสนอในแง่บวกและแง่ลบแล้ว ต้องแสดงให้เห็นถึงทางออกที่ดี หรือวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมว่าเป็นอย่างไร ต้องมองทั้ง 3 ด้าน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ ผู้ชมจะเข้าใจในความจำเป็นข้อนี้ว่า ผู้ผลิตต้องสอดแทรกฉากความรุนแรงในเนื้อหา เพื่อความสนุก ตื่นเต้น เร้าใจ เพิ่มอรรถรสในการชม และเพื่อเป็นการสอนให้เห็น ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี แต่ต้องขึ้นอยู่กับประเภทของละคร และกลุ่มผู้ชมที่เป็นเป้าหมายด้วย เพราะการรับชมภาพความรุนแรงที่นำเสนอมากเกินไป มีผลให้เกิดความวิตก หดหู่ ไม่สบายใจ ทั้งในเด็กเยาวชน และผู้ชมที่มีจิตใจที่อยู่ในภาวะไม่ปกติ อาจนำวิธีการที่เห็นไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมได้ ซึ่งหากละครมีการสอน และให้ข้อคิด ในแต่ละช่วงที่นำเสนอ อย่างในละครเรื่อง “ทางช้างเผือก” ทางช่อง 3 ก็จะเป็นประโยชน์ และช่วยแก้ปัญหาได้อีกระดับหนึ่ง

สำหรับสิ่งที่ผู้ชมต้องการให้ผู้ผลิตละครคำนึงถึง คือ

1. รายการที่มีเนื้อหาความรุนแรงควรจะอยู่ในรายการช่วงที่ไม่ใช่เด็กดู
2. มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำรายการ

ในส่วนรายการสำหรับผู้ใหญ่ควรได้แก่งคิดมากขึ้น อาจมีความรุนแรงบ้าง ตามระดับที่วัยผู้ใหญ่ดูได้ แต่ควรให้ความรู้สึกในเชิงที่กลับไปยังคิด ซึ่งต้องนำเสนอในช่วงเด็ก เพราะการนำเสนอความรุนแรงควรนำเสนอตามกลุ่มอายุของผู้ชม ยิ่งไปกว่านั้น ละคร ควรนำเสนอเนื้อหาในทางสร้างสรรค์ที่ผู้ชมทุกเพศ ทุกวัย สามารถรับชมได้ทั่วไป โดยไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อผู้ชม

นอกจากนั้นในส่วนของผู้ชมที่เป็นผู้ปกครอง ผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่ทั่วไป และจากการสนทนากลุ่มผู้ชมที่เป็นวัยรุ่นทั้งสองกลุ่ม ได้เสนอความคิดเห็นถึงรูปแบบและวิธีนำเสนอเนื้อหา ความรุนแรงในละครเพื่อความเหมาะสม ดังนี้

- ฉากรุนแรงควรมีตามความจำเป็น และไม่ควรมีแสดงรายละเอียด
- ไม่ควรรู้ใช้เวลาในการนำเสนอฉากรุนแรงนานเกินไป
- พระเอก นางเอกควรมีการแก้ปัญหาได้ อย่างสมเหตุสมผล
- ฉากประหารชีวิตในหนังประวัติศาสตร์ที่จำเป็นต้องมีตามเนื้อเรื่อง ตามเหตุการณ์จริง ไม่สามารถบิดเบือนได้ เช่น ฉากตัดคอ ฉากตัดอวัยวะ ควรแสดงท่าทางพอให้เข้าใจ คือ อาจเห็นเพียงเพชรฆาตรำ เจือดาบ แล้วตัดภาพไป
- ฉากรถชน ไม่ควรรำเสนอด้วยภาพที่สยดสยอง
- ฉากไฟไหม้ ถูกเผาทั้งเป็น ไม่ควรแสดงให้เห็นภาพขณะโดนไฟคลอก แต่รู้ว่ามีคนติดอยู่ อาจให้เห็นว่าสลักค้อน แล้วไฟลุกไหม้ ที่แสดงให้ผู้ชมเข้าใจว่าตาย แล้วตัดภาพไป
- ฉากข่มขืน ไม่ควรมี หากจำเป็นต้องมีตามเนื้อหา ไม่ควรแสดงให้เห็นภาพและเสียงที่ชัดเจน ของวิธีการที่ป่าเถื่อน รุนแรง โหดเหี้ยม เช่น กระจกเลื้อยหลุดขาด ขึ้นคร่อม ตบตี หรือฆ่า
- ฉากการฆ่าตัวตายไม่ควร มี หากจำเป็นต้องมีตามเนื้อหา ไม่ควรให้เห็นวิธีการโดยละเอียด เช่น ฉากผูกคอตายควรเห็นแค่จับเชือก แล้วตัดภาพไป ไม่ให้เห็นตอนกำลังแขวนคอ แม้กระทั่งหยิบห่วงมาคล้องคอก็ไม่ควร ส่วนฉากกินยาตาย ไม่ให้เห็นตอนกิน เห็นเพียงชวดยาตกลงจากมือแล้วตัดภาพไป
- ฉากในสลัม การนำเสนอ ควรแสดงความเป็นอยู่ของสังคมในแง่มุมของความยากลำบาก ความขยัน ผู้ชีวิต ไม่ควรเน้นเรื่องของคำพูดที่ไม่สุภาพ หรือการด่าทอ
- การดูถูกดูหมิ่นอาชีพ ชาติตระกูล ควรเป็นแค่การกระทำให้เห็นเป็นนัย ๆ ไม่ควรพูดหรือใช้วาจาดูหมิ่น
- การใช้อาวุธ เช่น กระจกหน้าตี กระจกหน้าแทง กระจกหน้ายิง ไม่ว่าจะผู้ร้ายหรือพระเอกเป็นผู้กระทำก็ตาม ไม่สมควร คือ ถ้าจะยิง ไม่ควรเห็นในระยะใกล้ และไม่ควรรอกระจกหน้าทำซ้ำ ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความโหดเหี้ยมเกินความจำเป็น
- ควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมไทยในเนื้อหาละคร เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีไทย เช่น ทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ สวดมนต์ การเคารพผู้ใหญ่ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การแสดงสัมมาคารวะ การแสดงความรักต่อกันจากญาติผู้ใหญ่ และความกตัญญูกตเวทีย
- ควรมีการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์และสัตว์โลก สร้างความรู้สึกดี ๆ ต่อกัน

- ควรสอดแทรกวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง
- ควรมีข้อคิดก่อนเบรกโฆษณา อย่างในละครเรื่อง “ทางช้างเผือก” ที่มีการสอดแทรกคำสอน ซึ่งคำสอนและข้อคิดจะเข้ากับเรื่องที่เสนอในตอนนั้น ผู้ชมไม่ต้องดูจนจบเรื่อง ก็ได้ข้อคิด ในขณะที่ชมละคร

“เป็นเรื่องของรสนิยม ซึ่งบางคนชอบเรื่องสืบสวน บางคนชอบแนวแอ็คชั่น ในส่วนตัวชอบละครที่ดูแล้วสบายใจ และไม่ดูถูกคนดู เรื่องบางเรื่อง ฉากบางฉาก ดูถูกคนดูมาก อยากให้ผู้ผลิตไม่ดูถูกคนดู จะทำให้ประเมินค่าว่า คนดูสติปัญญาน้อย” (ศรุต นาควิธระ, สัมภาษณ์)

อยากให้คุยกันก่อนที่จะทำ ฉากที่รุนแรงระดับไหน ที่จะมีได้ เหมือนสงครามนางฟ้า เขาทำมาแล้ว ตัดมากก็ไม่ได้ เขาเสียหาย ถ้าคุยกันก่อนจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้น และผมอยากให้นำเสนอแนวทางแก้ปัญหานั้นจะดีกว่า เพื่อเป็นทางออกตอนนี้อาจมีคนคิดฆ่าตัวตายอยู่ แล้วไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ส่วนแนวละครไม่ขอให้ละครไทยนำเสนอแต่แนวความรักอย่างเดียว หรือเรื่องตบตีแย่งผู้ชาย แย่งผู้หญิงกัน ละครทำได้หลายรูปแบบ อย่างเรื่องเกี่ยวกับ การสู้ชีวิตก็น่าสนใจ (ประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด, สัมภาษณ์)

รูปแบบที่อยากดู ชอบแบบที่เด็กดูได้ด้วย ไม่มีการข่มขืน ตลก สนุก เป็นละครแบบครอบครัว ชอบที่มีผู้ใหญ่คอยสอนตลอด เป็นข้อคิดก่อนโฆษณา อย่างเรื่อง “ทางช้างเผือก” ชอบดู เป็นเรื่องที่ดีมีการสอน ที่จินตหรา สุขพัฒน์ ออกมาพูด บางทีก็มีฉากรุนแรง แต่เขาจะมีสอนทุกครั้ง เช่น อย่าไปทำร้ายผู้อื่น อย่าเที่ยวฉับ แล้วก็สถานที่แบบนั้น เพราะอาจทำให้มีนมแล้วก็เสียสติ อาจจะไม่ข่มขืน แล้วก็อย่าเอาความรู้ไปคดโกงใคร ข้อคิดจะเข้ากับเรื่องที่เสนอในตอนนั้น พอเสนอไปแล้วสมมติมีเรื่องถูกข่มขืน จากการไปเที่ยวกลางคืน เขาก็จะสอนเรา อยากให้ละครทุกเรื่องเป็นแบบนี้ เพราะไม่จำเป็นต้องดูจนจบเรื่อง เราก็สามารถจะได้ข้อคิดได้เหมือน “ทางช้างเผือก” ละครหลังข่าวช่อง 3 (สรรพร มีเพียร, สัมภาษณ์)

7. ความคิดเห็นในการกำหนดกรอบร่วมกันของทั้ง 3 ฝ่าย
ในเรื่องของเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

ตารางที่ 4.9

ความคิดเห็นในการกำหนดกรอบร่วมกันของทั้ง 3 ฝ่าย ในเรื่องของ
เนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์			
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มผู้ชม	กลุ่มกรรมการเซ็นเซอร์	กลุ่มผู้ผลิต
ควรมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อหารือในการกำหนดเนื้อหาการนำเสนอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจตรงกัน และมาตรฐานเดียวกัน	ต้องมีการประชุมหรือแบบไม่เป็นทางการสบาย ๆ และให้ทุกคนมีสิทธิเสนอเท่ากัน โดยเชิญผู้เกี่ยวข้องของแต่ละฝ่ายเพื่อหาความเหมาะสม	ทั้ง 3 ฝ่ายควรมีโอกาสพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความเห็นร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยการส่ง SMS ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง จะทำให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน	ส่วนใหญ่ ควรมีการตั้งสภาขึ้นมาและให้ประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดี มีพื้นฐานความรู้ระดับหนึ่งที่สามารถจะเข้ามามีส่วนร่วมแล้วให้ความเห็นได้บางส่วน ไม่เห็นด้วยกับการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากไม่สามารถทำตามข้อเสนอแนะของทุกคนได้ทั้งหมด ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ถือเป็นตัวแทนของภาคประชาชนอยู่แล้ว

จากการศึกษาพบว่า ทั้ง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชม คณะกรรมการเซ็นเซอร์ และ ผู้ผลิต มีความคิดเห็นในประเด็นการกำหนดกรอบที่ยอมรับร่วมกันของทั้ง 4 ฝ่าย ได้ด้วยการที่ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อหารือ ในการกำหนดเนื้อหาการนำเสนอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจ ตรงกัน และมาตรฐานเดียวกัน ด้วยการส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มเข้าร่วมประชุม โดยมีองค์กรกลางเชื่อมประสาน ซึ่งอาจเป็นกรมประชาสัมพันธ์ สมาคม สมาพันธ์ด้านวิทยุ

โทรทัศน์ หรืออาจมีการจัดตั้งเป็นสภาขึ้น เพื่อเปิดเวทีให้ทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและทำ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ซึ่งควรเป็นบรรยากาศที่สบาย ๆ ผ่อนคลาย จะทำให้ ทุกคนเปิดใจรับฟัง ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน และเกิดความประนีประนอม จะทำให้การพูดคุย กันง่ายขึ้น นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในประเทศได้มีส่วนร่วม ร่วมแสดงความคิดเห็นในการนำเสนอเนื้อหาของละคร โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ผ่านทางองค์กร ทางจดหมาย ทางหนังสือพิมพ์ และการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร เช่น ทาง SMS หรือ ทาง อินเทอร์เน็ตที่กำหนดชื่อเว็บไซต์ ซึ่งจะเป็นการช่วยกันตรวจสอบได้หลายทาง และช่วยกันเป็นหู เป็นตาให้กับสังคม เป็นการสะท้อนความคิดเห็นให้ผู้ผลิตรับรู้ถึงความต้องการของประชาชน

ดังนั้น การกำหนดกรอบร่วมกันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทั้ง 4 ฝ่าย เป็นเรื่องที่ต้องอาศัย ความร่วมมือของทุกฝ่าย ที่จะต้องให้ความสำคัญ และทำกันอย่างจริงจัง ต้องมีการติดต่อเชื่อม ประสานและคอยปรับปรุงอยู่ตลอด ซึ่งทางรัฐบาลและสถานีโทรทัศน์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้โอกาสในการเปิดเวทีให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดคุณสมบัติ ของผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งอาจจะมีประชาชนภายนอกเข้าร่วมหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาตามความ เหมาะสม นอกจากนั้น ควรจัดให้มีช่องทางที่สะดวกในการแสดงความคิดเห็นให้กับประชาชนผ่าน สื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นกระบอกเสียงและสะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมในสังคม ซึ่ง ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ที่เห็นพ้องต้องกันในเรื่องเดียวกันก็จะเป็นประโยชน์และสามารถ ประเมินคุณภาพเนื้อหาของละครได้ ซึ่งความคิดเห็นของผู้ชมนั้นจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้ผลิตและ กรรมการเซ็นเซอร์ ในการนำข้อมูลไปพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตเนื้อหาและเป็นข้อมูลใน การตรวจพิจารณาเนื้อหาในครั้งต่อไป

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ควรมีการจัดประชุมร่วมกัน ถ้าคิดจะทำงานใหญ่ขนาดนี้ต้องมี แล้วฟังทุกทาง พี่ ว่าแก้ได้ อีกหน่อยเขาก็จะชิน เหมือนคนเป็นโรคไต หมอบอกกินเค็มไม่ได้เลย แรก ๆ จะทรมานมาก เพราะเคยกินเค็ม ต่อไปก็จะชิน ลีนมนุษย์ปรับได้ เหมือนกัน เหมือนที่บอกว่าทำไมคุณทำให้ฉันดู ก็คนอยากดู โทะกันไปโทะกันมา เพราะฉะนั้น เราต้องวางใจให้เป็นกลาง (ระเบียวัฒน์ พงษ์พานิช, สัมภาษณ์).

จริง ๆ แล้วเวทีที่ทำอยู่ ก็เป็นเวทีที่มีทุกฝ่ายแล้ว กระบวนการต่อไปก็คือว่าต้องมีการ Double Check และมีส่วนร่วมเป็นระยะ ครั้งแรกอาจจะปีละครั้ง แต่ต่อไป อาจจะทำทุก ๆ 2 ปี แล้วมา Review ดูว่ามาตรฐานที่เราตั้งไว้ มีปัญหาอย่างไรหรือไม่

ระบบนี้จะ Work ได้ ต้องให้ System Workครบวงจร ไม่ใช่แค่มีคู่มือออกมา แต่ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติ (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชม

ในส่วนของกลุ่มผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า

“ทางสถานีฯ น่าจะกำหนดนโยบายให้ผู้ผลิต เพราะสถานีฯ มีบทบาทว่าต้องการละครแนวไหน และผู้ชมก็ร่วมแสดงความคิดเห็น อาจเป็นการโหวตทาง SMS โดยให้รางวัลผู้ชมที่มีส่วนร่วม และบริษัทผู้ผลิตก็นำไปพิจารณา จากที่ได้รับนโยบายว่าสถานีต้องการละครแนวไหน” (ธนพงศ์ พิณิจาม, สัมภาษณ์)

มี 3 ตัวแปร ตัวแปรแรก คือ ผู้ชม ผู้ชมไม่มีสิทธิกำหนดอยู่แล้ว แต่จะเลือกดูเท่านั้นเอง ก็จะมีแค่คนผลิตกับคนเซ็นเซอร์ ส่วนผู้ชมต้องมีบทบาทมากขึ้น มีความชัดเจนมากขึ้น เป็นองค์กรกลางสามารถตั้งเงื่อนไขตั้งแต่แรกว่าห้ามทำ เพราะฉะนั้น 3 ตัวแปร คือ คนดูกับคนทำ แล้วคนตรงกลางก็คือ หน่วยงานหนึ่งที่ Set Up ขึ้นมาเป็นหน่วยงานตรวจ ซึ่งหน่วยงานตรวจควรมีทั้งจากผู้ผลิต และจากตัวแทนภาคประชาชนในทุกสาขา คือตั้งแต่เริ่มกำหนดมาตรฐานจนถึงกระบวนการสุดท้าย ดูว่าเขาทำตามมาตรฐานหรือไม่ แล้วก็สั่งแก้ไข (ทักษิณ สิริสิงห, สัมภาษณ์)

ต้องมีการประชุมหารือแบบไม่เป็นทางการ สบาย ๆ อย่าง Symposium และให้ทุกคนมีสิทธิเสนอเท่ากัน ลักษณะของ Symposium ตามความหมายของไซเคดริส เป็นลักษณะสภากาแฟ คือคุยกันสบาย ๆ แล้วก็เชิญผู้เกี่ยวข้องของแต่ละฝ่าย เพื่อหาความเหมาะสม โดยสมาพันธ์วิชาชีพเป็นแกนกลาง เพราะสมาพันธ์ทำ 2 เรื่อง คือ ประโยชน์สาธารณะ กับประโยชน์ของบุคคลในวิชาชีพ จะทำให้สมาพันธ์นักวิทยุโทรทัศน์เป็นที่ยอมรับ (ศรุต นาควัชร, สัมภาษณ์)

“อาจจะมาร่วมกัน คุยกัน ประชุมหารือ กำหนดมาตรฐาน และกำหนดกรอบร่วมกัน โดยให้ประชาชนที่สนใจมีส่วนร่วมกำหนดกรอบ และทำประชาพิจารณ์ได้” (จิรโรจน์ ฐปเทียนรัตน์, สัมภาษณ์)

ความคิดของกลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ในส่วนของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ ดังนี้

“น่าจะมีหน่วยงานกลางเข้ามา อาจเป็นหน่วยงานรัฐ หรือเป็นสมาคม ฯลฯ ที่ทำตัวเป็นกลาง เข้ามาประสานงาน เพื่อให้การจัดระดับมีความพอดี ควรจะปรับ หรือไม่ก็อาจจะมีรางวัลให้เพื่อเป็นการ กระตุ้นโดยทำเป็นรางวัลหรือเป็นการโหวตให้ละครเรื่องไหนได้” (จริยา มัณยัษเฐียร, สัมภาษณ์)

ถ้าทั้ง 3 กลุ่มมีสถานที่ มีโอกาส มีเวลาที่จะมาพบปะพูดคุยกันบ้าง เชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะมีความเห็นร่วมกัน ผู้จัดจะได้มีโอกาสรู้แนวทางจริง ๆ ของกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นด้วยการส่ง SMS ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง (Two Ways Communication) หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็อยากให้มีคอลัมน์บันเทิงที่ไม่ได้รับเงิน ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับผู้ชม เปิดเวทีของผู้ชมให้กว้างขึ้น ซึ่งทุกอย่างต้องพึ่งพากัน ผู้ชมในภาพรวมก็มีอิทธิพล ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน (ธีรชัย รังสีกุล, สัมภาษณ์)

จากการสนทนากลุ่มย่อยนี้ทั้ง 2 กลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ ดังนี้

“รัฐบาลน่าจะตั้งเป็นองค์กรอิสระที่ดีที่สุด โดยไม่ขึ้นกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด มีความเป็นกลางมากที่สุด” (ธันวรัตน์ ชูศรี, สัมภาษณ์)

“เซ็นเซอร์ของช่องดีอยู่แล้ว แต่ แต่ละช่องก็ต้องมีฝ่ายตรวจ มาตรวจฝ่ายเซ็นเซอร์อีกที” (เปรมิกา บุญยานันต์, สัมภาษณ์)

“บางที่เราอาจส่งตัวแทนผู้ชมที่เป็นนักเรียน นักศึกษา คนทำงาน เข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้ง เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็น และ หาความเหมาะสมที่ยอมรับร่วมกัน” (ศุภมาส วรรณพิพัฒน์กุล, สัมภาษณ์)

“ทำประชาพิจารณ์ โดยเริ่มจากโรงเรียน ในแต่ละจังหวัดแบ่งไปที่ผู้ว่า ผู้ว่ารับผิดชอบแล้วส่งไปที่ผู้อำนวยการโรงเรียนแต่ละโรงเรียน ให้กรอกแบบสอบถาม จะได้รู้ความคิดเห็นของเด็กว่าต้องการแบบไหน” (ประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด, สัมภาษณ์)

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิต

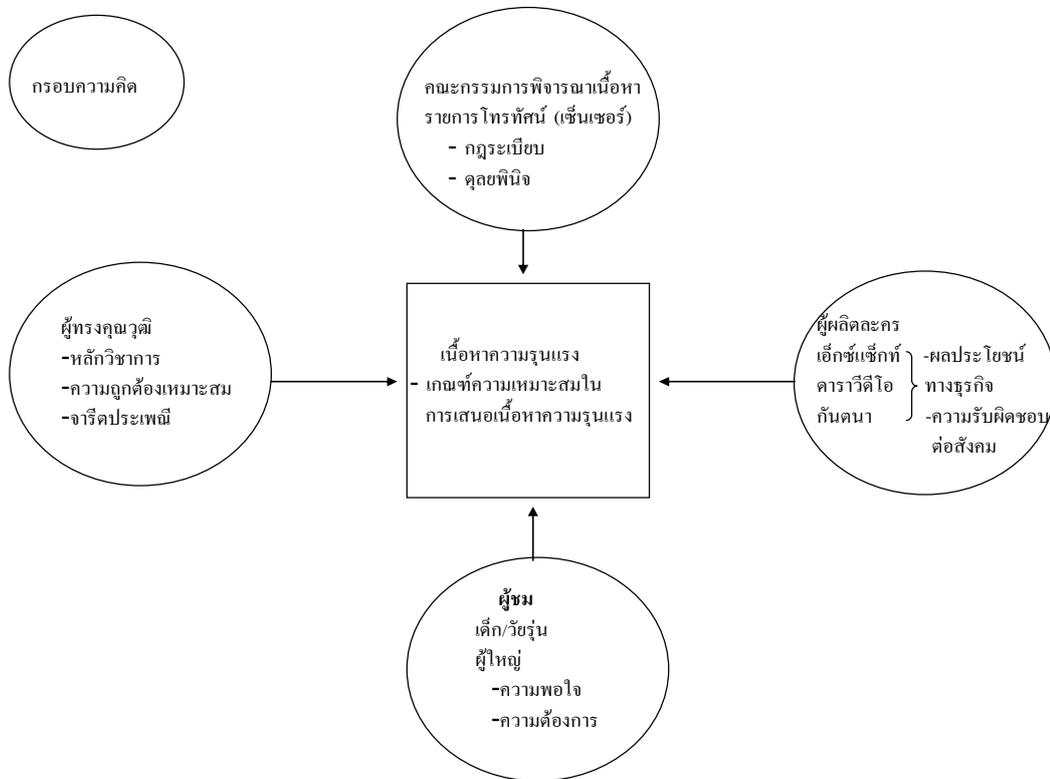
ในขณะที่กลุ่มผู้ผลิตมีความคิดเห็นออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกมีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่มผู้ชมว่า ควรมีการตั้งสภาขึ้นมา และให้ประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดี มีพื้นฐานความรู้ระดับหนึ่ง ที่สามารถจะเข้ามามีส่วนร่วมแล้วให้ความเห็น สามารถอธิบาย ตัดสิน มีตัวอย่างให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม มีมาตรฐานว่าเนื้อหาความรุนแรงระดับไหนควรนำเสนอได้หรือไม่

ส่วนที่สองที่ไม่เห็นด้วยกับการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากไม่สามารถทำตามข้อเสนอแนะของทุกคนได้ทั้งหมด ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ถือว่าเป็นตัวแทนของภาคประชาชนอยู่แล้ว

จะหากรอบก็หาไป แต่มันไม่มีวันตกลงกันได้หมดหรอก เพราะประชาชนที่บอกว่าไม่พอใจ เรียกมาประชุม ประชุมจน Happy เรียบร้อยจบแล้ว ก็มาอีกกลุ่มหนึ่ง เราไม่สามารถจะ Serve ทุกคนได้ หน่วยงานที่รัฐบาลส่งมา กระทรวงวัฒนธรรม อะไรต่าง ๆ ที่ส่งมา ถือเป็นตัวแทนของประชาชนในการเลือกตั้งอยู่แล้ว กระทรวงก็ส่งคนมาประสานกับทีวีทุกช่อง แล้วก็ได้ออกเป็นคู่มือขึ้นมา ซึ่งพีก็รับได้ ทำงานกันได้ ไม่อึดอัด ต้องปรับตัว และคิดเสมอว่า ได้เงินจากสังคมมากินมาใช้กันทุกวันนี้ สังคมเป็นผู้ให้ เราก็ตระหนักข้อนั้นดี ถึงได้ตกลง แล้วก็พร้อมใจกันปฏิบัติ (สยามสังวรวิบุตร, สัมภาษณ์)

จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาแสดงในรูปแบบแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 4.1
ผลการศึกษา

จากแผนภาพอธิบายถึงผลการศึกษาที่ค้นพบว่า การให้ข้อมูลของแต่ละกลุ่มจะพิจารณาให้ข้อมูลจากพื้นฐานทางความคิด ประสบการณ์ และบทบาทหน้าที่ ๆ แตกต่างกันไป กล่าวคือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นจากหลักวิชาการ ความถูกต้องเหมาะสม และจารีตประเพณีเป็นหลัก ในส่วนกรรมการเซ็นเซอร์จะมองในแง่ผู้ปกป้องประโยชน์สาธารณะ และบรรทัดฐานทางสังคม (Norm) จากกฎระเบียบ และดุลยพินิจเป็นหลัก ส่วนกลุ่มผู้ชมซึ่งจะเป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นในเรื่องของการเสพเนื้อหาต่าง ๆ นั้น ได้แสดงความคิดเห็นจากความต้องการ ความสนใจของตนเอง และบรรทัดฐานทางสังคม (Norm) เป็นหลัก ส่วนกลุ่มผู้ผลิตจะมองในแง่ศิลปะ และผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นหลัก โดยที่ความคิดของแต่ละคนอาจเปลี่ยนไปตามบทบาทหน้าที่และสถานภาพของตนในขณะนั้น เช่น ถ้ามองในฐานะของตนเองก็อาจจะนิยมละครที่มีฉากความรุนแรง แต่เมื่อเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เป็นพ่อแม่ อาจมองว่าการที่ถูกเปิดรับฉากความรุนแรงจะมีผลกระทบต่อลูก จึงไม่ต้องการให้มีเนื้อหาความรุนแรงในละคร

โดยกำหนดให้ลูกศรแทนความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มที่มีพื้นฐานความคิดจากบรรทัดฐาน และบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่แตกต่างกัน แล้วนำข้อมูลมาเป็นปัจจัยนำเข้า (In Put) และประมวลออกมาเป็นเกณฑ์ความเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรง (Out Put) เพื่อใช้เป็นกรอบในการควบคุมเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์